

BØRNS
VILKÅR

TrygFonden

Analyse fra Børns Vilkår · Marts 2023

DIGITAL MOBNING OG UØNSKEDE OPLEVELSER ONLINE

STOP
SVIGT

STOP SVIGT

Rapporten er en del af et partnerskab
mellem Børns Vilkår og TrygFonden.

Forord

For langt de fleste børn og unge er digitale medier en del af hverdagslivet. De mange digitale platforme giver nye muligheder for at vedligeholde og udvikle fællesskaber og nære venskaber. Men når børn og unge færdes digitalt, betyder det også, at der opstår nye risici for ubehagelige og uønskede oplevelser.

Forældre, fagpersoner og andre voksne omkring børn og unge spiller en central rolle i børns og unges digitale dannelse. Derfor er det vigtigt, at de voksne ved, hvad der er på spil i børns digitale liv, og at de er klædt på til at støtte dem i deres digitale færd. Det er netop formålet med denne rapport. Men det er ikke kun de voksne omkring børn og unge, der har et ansvar for børns digitale liv. Området skal også reguleres langt bedre, end det bliver i dag. Det digitale område er i konstant udvikling. Der opstår nye elementer på sociale medier og i online spil. Der udvikles nye forretningsmodeller, som i stigende grad formår at fastholde og influere brugerne. Derfor hilser Børns Vilkår det velkomment, at den nye regering vil afsøge muligheden for at indføre en digital børnebeskyttelseslov. Det er der behov for, når hver fjerde elev i 5. klasse og hver anden i 8. klasse har haft uønskede oplevelser online inden for et halvt år. Børn har ret til særlig beskyttelse – også online.

Vi hører fra børn og unge, at digital mobning, hadefulde kommentarer og udelukkelse fra forskellige platforme er elementer i et digitalt liv, som børn og unge mener, at man må lære at håndtere. "Du skal ikke tage dig af hate-comments, fordi alle får dem hele tiden, og man skal være ligeglad med det" fortæller en dreng fra 8. klasse i et interview. Og det er den generelle fortælling fra børn og unge: Man bliver nødt til at opbygge et panser, så ubehagelighederne kan prelle af. At fjerne sig fra de digitale platforme er for langt de fleste ikke noget, de overvejer. Det vil have for store konsekvenser, fortæller de.

Men børn og unge skal ikke stå uden mulighed for at handle, når de oplever ulovlige eller ubehagelige ting online. Derfor skal en ny digital børnebeskyttelseslov også indeholde et krav til tech-virksomhederne om, at det skal være lettere for børn og unge at anmelde ubehagelighederne.

Børn peger ofte på sig selv som dem, der selv skal løse udfordringer i den digitale arena. Men vi må ikke lade børn og unge gå alene i deres digitale færd. Vi skal som voksne og som samfund tage ansvar og blive bedre til at hjælpe og beskytte børn og unge digitalt.

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl
Direktør, Børns Vilkår

Denne rapport bygger på en spørgeskemaundersøgelse i Børns Vilkår's Skolepanel, som 2.149 skoleelever i 5. og 8. klasse har besvaret, og på 22 gruppeinterviews med i alt 69 børn og unge i 5. og 8. klasse. Spørgeskemaundersøgelsen er foretaget fra november 2021 til januar 2022. De kvalitative interviews er foretaget dels i efteråret 2021 forud for spørgeskemaundersøgelsen, dels i anden halvdel af 2022, efter spørgeskemaundersøgelsen var afsluttet og databearbejdningen i gang.

Vi vil gerne takke de mange skoleelever, som ved at besvare et omfattende spørgeskema og ved at deltage i kvalitative interviews har gjort os klogere på, hvordan det er at være barn i Danmark. De mange skoler i panelet og alle de lærere, som har gjort det muligt at foretage undersøgelsen, skal også have en stor tak. En tak skal også gå til den 9. klasse, som har deltaget i vores workshop, for at arbejde med forældres tilgange til børn og unges online liv og for at komme med deres bud på, hvad forældre kan gøre for at forebygge og håndtere digital mobning og ubehagelige oplevelser på nettet.

En tak skal også lyde til de mange eksperter, sparrings- og samarbejdspartnere, som har bidraget til denne rapport. En særlig tak skal gå til lektor Andreas Lieberoth fra DPU – Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse på Aarhus Universitet, lektor Malene Charlotte Larsen fra Aalborg Universitet og lektor Stine Liv Johansen fra Aarhus Universitet, Institut for Kommunikation og Kultur, Center for Børns Litteratur og Medier, for at kvalificere vores arbejde om digital mobning og uønskede oplevelser online.

Indholdsfortegnelse

Opsummering	8
Vi anbefaler	10
Del 1: Digital mobning	15
Op mod hvert tiende barn bliver mobbet digitalt	17
Børns oplevelser med digital mobning	20
Halvdelen af de børn, der oplever digital mobning, mistrives	25
Del 2: Børns uønskede oplevelser online.....	33
Hate, ghosting og uønsket kontakt.....	34
Deling af billeder og film uden samtykke	39
Del 3: Sådan håndterer børn digital mobning og uønskede oplevelser	47
Børn oplever det som et individuelt ansvar	48
Børn efterspørger interesse og tillid fra deres forældre	53
Appendix.....	58
Metode	58
Dataindsamling i forbindelse med henvendelser til BørneTelefonen hos Børns Vilkår	58
Spørgeskemaundersøgelsen	58
Pilottest og besvarelse	58
Sådan har vi undersøgt mistrivsel	59
Den kvalitative dataindsamling	59
Noter	62

Opsummering

Digitale medier er en del af hverdagslivet for langt de fleste børn og unge. De mange digitale platforme giver nye muligheder for social interaktion, og her vedligeholdes de etablerede fællesskaber, samtidig med at nye fællesskaber opstår. Med adgangen til sociale medier og onlinespil opstår samtidig nye rum, hvor børn og unge kan blive udsat for mobning og uønskede oplevelser. Oplevelser, som potentielt kan foregå døgnet rundt, med mange tilskuere og uden for de voksnes søgelys.

På BørneTelefonen og HØRT, Børns Vilkårs rådgivningstilbud til 15-24-årige, fortæller børn og unge om at blive udelukket fra chatgrupper, at modtage hadefulde kommentarer og om at blive udstillet på sociale medier. At digitale medier for en del børn og unge medfører mobning og eksklusion bekræftes

af en spørgeskemaundersøgelse foretaget af Børns Vilkår og TrygFonden, hvor 2.149 elever i 5. og 8. klasse har svaret på spørgsmål om deres oplevelser med digital mobning og uønskede oplevelser online. Samtidig har vi interviewet 69 børn og unge gennem en række gruppeinterviews for at forstå, hvad der er på spil i den sociale interaktion på sociale medier og i onlinespil.

Halvdelen af de børn, der oplever digital mobning, mistrives

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at op mod hver tiende i 5. og 8. klasse bliver mobbet digitalt meget ofte, ofte eller en gang imellem. Andelen er lidt større i 5. klasse end i 8. klasse. Andelen af børn og unge, der oplever, at de ofte eller meget ofte bliver mobbet digitalt, er omtrent lige stor i 5. og 8. klasse. Det angiver 3-4 pct. på begge klassetrin. En større andel af elever i 5. klasse end i 8. klasse svarer, at de en gang imellem bliver mobbet digitalt. Det gælder for 7 pct. i 5. klasse og 4 pct. i 8. klasse. Omkring en tredjedel af dem, der bliver mobbet digitalt, udsættes også for mobning i skolen. Størstedelen af de børn og unge, der er udsat for digital mobning, bliver altså ikke mobbet i skolen.

Halvdelen af de børn og unge, der oplever digital mobning, udviser tegn på mistrivsel. Det vil sige, at de hver uge har

flere symptomer på mistrivsel som fx hovedpine, mavepine, dårligt humør og nervøsitet. De børn og unge, der oplever både digital mobning og mobning i skolen, er tilsyneladende en særligt udsat gruppe. Her er det op mod seks ud af ti, der har flere ugentlige symptomer på mistrivsel.

Fire ud af ti elever har haft uønskede oplevelser online

Hver anden elev i 8. klasse svarer i spørgeskemaundersøgelsen, at de har haft uønskede oplevelser online inden for et halvt år. Det kan være at modtage grimme kommentarer og trusler, at blive udelukket fra en gruppe online, at blive kontaktet af en fremmed voksen eller at få delt billeder uden at have givet samtykke til det. I 5. klasse er det hver fjerde elev, der har haft uønskede oplevelser online. På tværs af de to klassetrin er det fire ud af ti elever, der har haft mindst én uønsket oplevelse i løbet af et halvt år.

Mange børn og unge fortæller i undersøgelsen, at uønskede oplevelser er en del af livet online. Særligt den hårde tone er til stede på de fleste sociale medieplatforme og i mange onlinespil. Spørgeskemaundersøgelsen viser bl.a., at 15 pct. af eleverne i 8. klasse inden for et halvt år har oplevet at blive kaldt grimme ting eller blive truet online. Det gælder 8 pct. i 5. klasse. I 8. klasse har 9 pct. inden for et halvt år fået delt billeder eller videoer af dem selv uden samtykke. I 5. klasse gælder det 4 pct.

Undersøgelsen viser, at det særligt er pigerne i 8. klasse, der er udsatte, når det kommer til at modtage eller få delt billeder af intim eller seksuel karakter. Knap hver sjette

pige i 8. klasse har fået tilsendt uønskede nøgenbilleder. Én ud af 20 har inden for et halvt år følt sig presset til at dele et nøgenbillede af sig selv.

Børn oplever, at det er deres eget ansvar at håndtere digital mobning og skærme sig fra uønskede oplevelser online

Hadefulde kommentarer, uønsket kontakt fra fremmede og risikoen for at få videregivet billeder er bare nogle af de ting, børn og unge beskriver som vilkår, når de færdes online. De oplever, at det i vid udstrækning er deres eget ansvar at skærme sig fra det. Det gør de bl.a. ved at regulere deres adfærd online og fx gøre deres profiler private, undlade selv at dele indhold og blokere eller anmelde uønsket indhold. Mange vælger dog også at ignorere det og scrolle videre. Der hersker nemlig en stærk norm om, at man bare skal være ligeglad.

Hvis børnene skulle opleve at blive mobbet digitalt, vil de fleste børn i 5. klasse gå til deres forældre. Blandt 8. klasseeleverne er det knap halvdelen, der ville tale med deres forældre om det. Synet på forældrene, som nogen der kan hjælpe én, ændrer sig altså for mange i perioden mellem 5. og 8. klassetrin. Men vi ved, at forældrenes interesse for deres børns digitale liv har betydning for, om børnene ser deres forældre som nogen, de vil gå til, når onlinelivet er svært. Når vi spørger børn og unge selv, efterspørger de, at deres forældre først og fremmest lytter og spørger nysgerrigt ind. Og så er det afgørende for børnene, at deres forældre viser dem tillid og går i dialog, fremfor selv at kontrollere og tjekke barnets telefon for at se, hvad der foregår i barnets onlineliv.

VI ANBEFALER

Børn og unge har i en tidlig alder et socialt liv online. Det er vigtigt, at forældre og andre voksne omkring børn og unge interesserer sig for det, der foregår i den digitale arena – både for det sjove og for det, der kan være svært. I denne rapport undersøger vi digital mobning og uønskede oplevelser online blandt elever i 5. og 8. klasse. Mange børn og unge fortæller, at de oplever det som et individuelt ansvar at løse udfordringer i deres digitale liv. Men der er behov for, at de har voksne at støtte sig til og spørge til råds, når den digitale verden åbner sig for dem.

01 Lyt til børnene

For børn og unge er det afgørende, at du som forælder lytter interesseret og omsorgsfuldt og spørger nysgerrigt ind. Mange børn og unge oplever, at deres forældre ikke interesserer sig for deres onlineliv. Man behøver ikke at være digital ekspert, men det er vigtigt at prøve at sætte sig ind i de digitale fællesskaber, børnene og de unge er en del af – på deres præmisser. Det kan nogle gange kræve, at du er nysgerrig og udforskende sammen med dit barn, og at du bruger tid sammen med barnet online – også på ting, som du selv synes er uinteressante eller spild af tid.

På side 56 kan du få konkrete råd fra en 9. klasse, som har beskæftiget sig med forældres tilgang til børns onlineliv.

02 Hjælp barnet med indstillinger i apps

Det er en god idé at tale med sit barn om, hvordan forskellige apps konkret fungerer, og hvordan barnet eller den unge kan og må bruge dem. I de fleste apps er det muligt at indstille en række funktioner. De er ikke automatisk indstillet til barnets behov. Sæt dig ind i appens indstillingsmuligheder, og vælg indstillingerne i dialog med dit barn. I kan altid ændre indstillingerne igen. Husk at du ikke behøver at vide alt om appen – det vigtige er, at du har dialogen sammen med barnet eller den unge, og at I sammen finder ud af, hvordan appen fungerer, og hvad I skal være opmærksomme på.

På side 41 kan du få inspiration til at starte en samtale med børn og unge om apps.

03 Sæt dig ind i de digitale funktioners sociale betydning

Som forælder eller nær voksen til et barn er det vigtigt at kende til de forskellige digitale funktioner, som kan få børn og unge til at føle sig uden for fællesskaberne eller usikre på deres venskaber. Digital mobning og udelukkelse kan have en meget direkte form som hårdt sprog og åbenlyst ubehagelige beskeder. Men der kan også være mere skjulte mekanismer på spil i børns sociale liv online, som kan være vanskelige for de voksne at få øje på og forstå. Men det kan have stor betydning for børn og unge. Når man forstår dynamikkerne på digitale platforme og det, der kan have betydning for børn og unge, er det lettere at tage en løbende snak om, hvordan det går med deres digitale liv.

På side 28 finder du en oversigt over nogle af funktionerne på digitale platforme, som kan være gode at kende til, når man skal forstå børns sociale onlineliv.

04 Hjælp skolen med at tage ansvar for de digitale fællesskaber

Det er skolens ansvar at skabe trygge børnefællesskaber – også når fællesskaberne foregår online. Skolen har desuden pligt til at have en antimobbestrategi med retningslinjer for, hvordan de vil forebygge og håndtere mobning – herunder digital mobning. Men det kan være vanskeligt for skolen at opdage, når mobning foregår digitalt, da mobningen ofte også foregår uden for skoletiden. Derfor er det vigtigt, at du som forælder inddrager skolen, hvis du oplever problemer i de digitale fællesskaber.

På side 19 kan du læse mere om skolens forpligtelse til at reagere på digital mobning, og hvordan du som forælder kan understøtte skolens arbejde med trygge, digitale fællesskaber.

ANBEFALINGER TIL POLITIKERE

Det kræver politisk handling at beskytte og hjælpe børn og unge online

Forældre og fagpersoner skal ikke stå alene med ansvaret for at beskytte børn og unge i deres onlineliv. En stor del af ansvaret ligger hos politikere og tech-virksomheder. Området skal reguleres, så børns rettigheder og trivsel er i centrum. Det indebærer lovgivning om aldersverificering, differentieret adfærdsdesign til forskellige målgrupper, gennemsigtighed i de digitale platformes forretningsmodeller samt en skærpelse af forhandleransvaret i forhold til at oplyse forbrugerne. Der skal reageres akut, når børn og unge er udsat for digitale krænkelse, som fx billeddeling uden samtykke, afpresning og overgreb. Det kræver, at det gøres lettere at anmelde, og at børn og unges anmeldelser prioriteres højt.

Det skal være lettere at anmelde

Når vi ser på børn og unge udsat for digital mobning og uønskede oplevelser online, er anmelder-funktionen central. Men det skal gøres langt lettere for børn og unge og deres voksne at anmelde, når noget ubehageligt sker online. Dette kræver gennemsigtighed og oplysning til brugerne. Mange børn og unge færdes alene på nettet, hvor de støder på fx hadtale, porno, krigsscener og andet grænseoverskridende indhold, som kan præge børn og unge.

Derfor anbefaler Børns Vilkår, at sociale medier og platforme er forpligtede til at oplyse brugerne om, hvordan man anmelder indhold på platformen. Anmeldelsesfunktionen skal være synlig på alt indhold, og information om anmeldelser skal være lettilgængelig.

Anmeldelser fra børn og unge skal prioriteres højt

Det er uklart, om tjenesteudbydere i dag prioriterer anmeldelser efter alvorlighed. I dag er det sådan, at anmeldelser fra særligt udvalgte 'pålidelige indberettere' såsom BørneTelefonen bliver behandlet før anmeldelser fra enkeltpersoner. Men noget tyder på, at der i dag ikke sker en screening af anmeldelserne, så anmeldelser om ulovligt eller krænkende indhold som overgrebsmateriale af børn, vold mv. får første prioritet. Det kan være afgørende, at der hurtigt gribes ind i disse sager.

Derfor anbefaler Børns Vilkår, at børn og unges anmeldelser prioriteres højt, så de får den bedste beskyttelse, og så der hurtigt kan reageres i fx sager om overgreb og krænkelse.

SIG DET

STOP
SVIGT

Del 1

DIGITAL MOBNING

Digital mobning er gentagne nedværdigende handlinger, som foregår fx på sociale medier eller i spil. Digital mobning er særligt kendetegnet ved at kunne foregå døgnet rundt, med potentielt mange tilskuere og uden for de voksnes søgelys. Mobningen kan have et synligt udtryk i form af nedværdigende sprog og billeder på bredt tilgængelige platforme, eller den kan være mere subtil i form af eksklusion fra de digitale fællesskaber via udelukkelse, ignorering, eller manglende likes på billeder. Digital mobning opstår typisk i fællesskaber, der mangler sammenhold eller har lav tolerance. Konsekvensen bliver, at et barn bliver udstødt fra fællesskabet. Digital mobning bundler altså i de samme mekanismer som mobning i den analoge verden.

Sådan har vi undersøgt digital mobning

For at undersøge digital mobning har vi i spørgeskemaundersøgelsen stillet spørgsmålet: Er du blevet mobbet på nettet i dette skoleår, fx på sociale medier eller når du gamer/spiller? Fx blevet kaldt grimme eller ubehagelige ting, blevet holdt uden for eller fået delt pinlige billeder. Svarmulighederne var "meget ofte", "ofte", "en gang imellem", "sjældent", "aldrig" eller "ønsker ikke at svare". De børn, der har svaret en gang imellem eller hyppigere, har vi kategoriseret som værende udsat for digital mobning.

Undersøgelsen er gennemført fra november 2021 til januar 2022, og vi har spurgt til "dette skoleår" og præciseret, at eleverne skal tænke på perioden, siden de kom tilbage fra sommerferie. Derfor afspejler undersøgelsens tal den andel af børn, der var udsat for digital mobning på det tidspunkt, hvor undersøgelsen blev gennemført, snarere end den andel af børn, der nogensinde har oplevet digital mobning.

KAPITEL 1

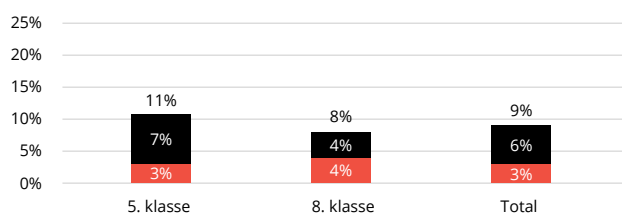
Op mod hvert tiende barn bliver mobbet digitalt

Digitale medier er en del af langt de fleste børns hverdag, og det skaber nye rum for mobning. Undersøgelsen viser, at næsten hvert tiende barn i 5. og 8. klasse bliver mobbet digitalt. Cirka lige så mange bliver mobbet i skolen. Overlappet er dog ikke så stort, og det betyder, at digital mobning også rammer børn, der ikke er udsat for mobning i skolen og vice versa.

Knap hvert tiende barn i 5. og 8. klasse bliver mobbet digitalt meget ofte, ofte eller en gang imellem. Andelen er lidt større i 5. klasse end i 8. klasse (figur 1). Resultaterne stemmer overens med den seneste Skolebørnsundersøgelse fra 2018. Den viser, at knap hver tiende elev har oplevet at blive mobbet på internettet – en større andel blandt de 11-årige end blandt de 13-årige.¹

Figur 1. Andel børn i 5. og 8. klasse der bliver mobbet digitalt

■ Meget ofte/ofte ■ En gang imellem

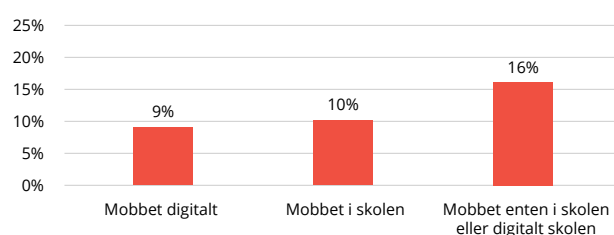
Note: 2.149 besvarelser (993 i 5. klasse og 1.156 i 8. klasse). Figuren viser andelen af børn, der angiver, at de meget ofte, ofte eller en gang imellem er udsat for mobning digitalt, som svar på spørgsmålet "Er du blevet mobbet på nettet i dette skoleår, fx på sociale medier eller når du gamer/spiller?". At totalen for 5. klasse er højere end summen af de to kategorier i søjlen, skyldes afrunding af decimaler.

Der er stort set lige mange børn i 5. og 8. klasse, der oplever, at de ofte eller meget ofte bliver mobbet digitalt – 3-4 pct. på begge klassetrin. Derimod er der en større andel af børn i 5. klasse end i 8. klasse, der svarer, at de en gang imellem bliver mobbet digitalt – 7 pct. i 5. klasse mod 4 pct. i 8. klasse.

Hvert sjette barn er udsat for mobning i skolen eller online

En cirka lige så stor andel af børnene bliver mobbet i skolen som digitalt, og 16 pct. oplever en af de to former for mobning. Det vil sige, at omkring hvert sjette barn bliver mobbet i skolen eller digitalt (figur 2).

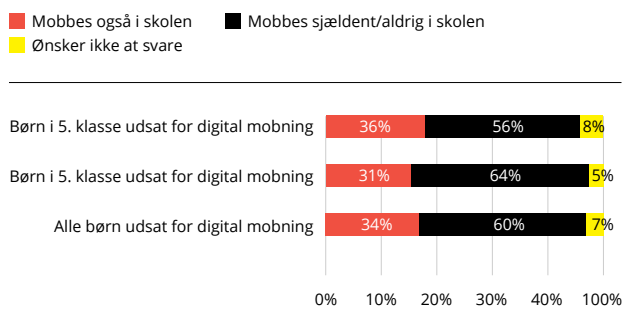
Figur 2. Andel børn på tværs af 5. og 8. klasse der er udsat for mobning digitalt eller i skolen

Note: 2.149 besvarelser. Figuren viser andelen af børn, der angiver, at de meget ofte, ofte eller en gang imellem bliver udsat for mobning digitalt og/eller i skolen, som svar på spørgsmålene "Er du blevet mobbet i skolen i dette skoleår?" og "Er du blevet mobbet på nettet i dette skoleår, fx på sociale medier eller når du gamer/spiller?"

Selvom en cirka lige stor andel af børnene bliver mobbet hhv. i skolen og digitalt, så er overlappet mellem de to grupper ikke så stort. Blandt de 9 pct. af børnene, der er udsat for digital mobning, oplyser hver tredje, at de også bliver mobbet i skolen. Det vil sige, at de fleste af dem, der er udsat for digital mobning, ikke bliver mobbet i skolen. Seks ud af ti børn, der bliver mobbet online, bliver sjældent eller aldrig mobbet i skolen (figur 3).

Figur 3. Andel børn i 5. og 8. klasse der er udsat for mobning i skolen, som også er udsat for digital mobning

Note: 196 besvarelser (105 i 5. klasse og 91 i 8. klasse). Figuren viser de børn, der angiver, at de meget ofte, ofte eller en gang imellem er udsat for mobning digitalt, som svar på spørgsmålet: "Er du blevet mobbet på nettet i dette skoleår, fx på sociale medier eller når du gamer/spiller?" krydset med, om de bliver mobbet i skolen baseret på spørgsmålet "Er du blevet mobbet i skolen i dette skoleår?". At totalen i nederste søjle summer til mere end 100%, skyldes afrunding af decimaler.

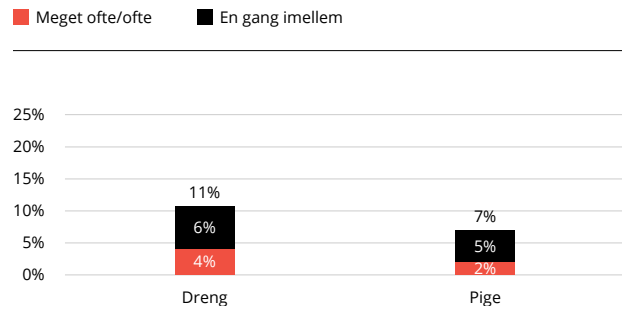
Det samme billede tegner sig for den gruppe børn, der er udsat for mobning i skolen. Blandt dem er det knap hver tredje (30 pct.), der også bliver mobbet digitalt. Den digitale mobning kan altså også ramme børn, der ikke er udsat for mobning i skolen og vice versa.

Men for nogle børn følger mobningen dem både i skolen og online. Det gælder 4 pct. af 5. klasseeleverne i undersøgelsen og 2 pct. af børnene i 8. klasse. På tværs af klassetrin er det 3 pct. af børnene, der er udsat for mobning i begge arenaer.

Flere drenge end piger er udsat for digital mobning

Signifikant flere drenge end piger bliver mobbet digitalt. Hver niende dreng svarer, at han meget ofte, ofte eller en gang i mellem bliver mobbet digitalt. Det samme gælder en ud af 14 piger (figur 4). Der er til gengæld ingen signifikant forskel på, hvor stor en andel af hhv. drenge og piger der er udsat for mobning i skolen.

Figur 4. Andel børn i 5. og 8. klasse der bliver mobbet digitalt

Note: 2.108 besvarelser (1.051 drenge og 1.057 piger). De 41 børn, der har valgt svarkategorien "Anden kønsidentitet" er her sorteret fra. Figuren viser andelen af børn, der angiver at de meget ofte, ofte eller en gang imellem bliver mobbet digitalt, som svar på spørgsmålet "Er du blevet mobbet på nettet i dette skoleår, fx på sociale medier eller når du gamer/spiller?" Signifikant ved χ^2 -test ($p < 0.01$). At totalen i venstre søjle er højere end summen af de to kategorier, skyldes afrunding af decimaler.

41 af de 2.149 børn på tværs af 5. og 8. klasse, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, har en anden kønsidentitet end dreng eller pige. Blandt disse er det næsten hver tredje (12 børn), der bliver mobbet online, og en tilsvarende andel oplever mobning i skolen. Hver sjette (syv børn) oplever både mobning i skolen, og når de er online. Disse resultater skal tages med forbehold, da der er tale om en relativt lille gruppe børn i undersøgelsen, og vi ikke kender omfanget af denne gruppe på landsplan. Vi har derfor ikke grundlag for at vurdere, om den gruppe, der indgår i undersøgelsen, er repræsentativ for gruppen af børn med anden kønsidentitet. Vi kan derfor ikke drage generaliserende konklusioner. Alligevel er det værd at bemærke, at denne gruppe børn tilsyneladende er særligt udsat, når det kommer til mobning, hvilket andre undersøgelser² også har peget på.

"JEG BLIVER DRILLET AF MIN KLASSE
MED NOGET RET PERSONLIGT, OG JEG VED
IKKE HVEM DER HAR FORTALT DET, FOR JEG
HAR ALDRIG SAGT DET TIL NOGLE. DET ER
VILDT UBEHAGELIGT FORDI AT ALLE SNAKKER
OM DET NÅR JEG ER I SKOLE, OG FOLK
LAVER MEMES OMKRING DET OG SENDER TIL
KLASSEGRUPPEN PÅ SNAPCHAT. "

PIGE PÅ 14 ÅR TIL BØRNETELEFONENS BREVKASSE

Det er også skolens ansvar, at børns digitale fællesskaber er trygge og fri for mobning

Inddrag barnet

Det kan være svært at stoppe digital mobning alene som forældre. Derfor er det vigtigt, at skolen inddrages, hvis et barn udsættes for digital mobning. Du skal sikre, at dit barn er med til at beslutte, hvordan du kontakter skolen, fordi det kan føles utrygt for barnet, når skolen inddrages. Barnet kan være bekymret for, at mobningen forværres, når skolen håndterer mobningen. Derfor kan det for nogen være en løsning, at skolen får den nødvendige viden, uden at der bliver talt højt om det i klassen. På den måde vil lærere og pædagoger have mulighed for at handle uden at udstille barnet.

Hvis skolen ikke handler

Hvis skolen ikke tager en henvendelse om mobning alvorligt eller ikke handler tilstrækkeligt på problemet, kan man som barn og forælder klage til Dansk Center for Undervisningsmiljø.

<https://dcum.dk/grundskole/klageinstans-mod-mobning-grundskole>

Forebyggende arbejde i forældregruppen

Der kan være mange forskellige holdninger til børns online liv. Nogle familier har måske meget klare regler for, hvornår og hvor meget børn må være online, hvor det for andre er mere flydende. Nogle familier har måske restriktioner for, hvilke platforme og spil børn må være på, hvor andre lader det være op til barnet selv. Forskellige holdninger kan gøre det vanskeligt at lave fælles regler i en klasse. Børns Vilkår anbefaler derfor, at man får drøftet dilemmaer og får udvekslet erfaringer. Drøftelserne kan munde ud i fælles aftaler for, hvordan man i forældregruppen understøtter trygge digitale fællesskaber og tager kontakt til hinanden, hvis der opstår udfordringer, som børnene har brug for hjælp til at løse. Der kan også laves konkrete aftaler om, i hvilke tidsrum det er ok at kommunikere med hinanden online. I den forbindelse kan det også være gavnligt at tale om den stærke norm for, hvor hurtigt der skal svares på beskeder, og hvad det pres kan betyde for børn og unge.

Børns Vilkår har udviklet et værktøj til forældremøder: <https://bornsvilkar.dk/devoksnesansvar/trivselshjaelperen/>

KAPITEL 2

Børns oplevelser med digital mobning

På BørneTelefonen og HØRT fortæller børn og unge bl.a. om at få hadefulde kommentarer på sociale medier og i spil og at blive udelukket fra digitale fællesskaber. De giver et indblik i, hvad det vil sige at være udsat for digital mobning.

I 2022 var der 2.310 samtaler på BørneTelefonen og HØRT om mobning, hvoraf en del enten helt eller delvist foregik online. Som et supplement til gruppeinterviewene giver brevene til BørneTelefonens brevkasse et indblik i, hvordan digital mobning kommer til udtryk blandt børn i spil og på sociale medier. Her fortæller børn om at få hatekommentarer, blive truet og hængt ud på sociale medier, at være udsat for hetz og eksklusion i gaming, ikke at få reaktioner på sociale medier og ikke at blive inviteret ind i de digitale fællesskaber.

"JEG SPILLER MEGET GTA OG DER ER EN SOM HELE TIDEN DRILLER MIG. HAN SIGER HAN IKKE GIDER AT HJÆLPE MEN HAN VIL HJÆLPE ALLE ANDRE MEN IKKE MIG. HAN SIGER JEG ER DUM OG UNDERLIG OG HAN ALDRIG NOGENSINDE KUNNE FINDE PÅ AT HJÆLPE SÅDAN EN SOM MIG."

DRENG PÅ 10 ÅR TIL BØRNETELEFONENS BREVKASSE

Hatekommentarer, trusler og latterliggørelse

I gruppeinterviewene med børn i hhv. 5. og 8. klasse bliver digital mobning hurtigt synonym med at modtage hadefulde kommentarer på sociale medier og i spil. Mange af børnene fortæller, at der er en hård omgangstone i gaming, ligesom beskeder i fora på sociale medier og kommentarer på billeder, opslag og stories også mange gange er skrevet i et hårdt sprog. Nogle gange kan kommentarerne ligefrem have karakter af trusler, som en 10-årig fortæller om til BørneTelefonens brevkasse:

"Jeg får en masse hate på TikTok men igår fik jeg en dødstrusel. Jeg fik at vide jeg skulle dø i et hul og det gjorde mig rigtig ked af det men jeg ved ikke hvordan jeg skal håndtere det."

Kommentarerne kan både komme fra nogen, barnet kender, fx klassekammerater eller bekendte, og fra fremmede. Desuden kan digital mobning også udøves fra anonyme eller falske profiler, så barnet ikke ved, hvem der egentlig er afsender på kommentarerne, hvilket kan skabe utryghed hos barnet.

I et interview med en gruppe børn i 8. klasse fortæller Freya, hvad hun definerer som digital mobning:

"Jeg havde på et tidspunkt en ven, som mobbede mange online. Skrev dårlige kommentarer til noget, de postede, og sådan noget. Det er, hvad jeg ser som mobning. Eller hvis.. Jeg ser nogle gange nogle videoer, hvor de efterligner det, der er sket på en anden video, og gør grin med det. Det synes jeg også er mobning."

Som Freya er inde på, kan digital mobning også antage en form, hvor barnet bliver udstillet eller gjort til grin i større eller mindre digitale fora, som fx et socialt medie eller en chatgruppe. Det kan være, som Freya fortæller, at der bliver gjort grin med barnets opslag på sociale medier, lavet nedladende memes om barnet, delt billeder af barnet uden samtykke eller delt screenshots af barnets private samtaler. Alle disse former for digital mobning finder vi eksempler på i brevene til BørneTelefonen.

Du hører
ikke til her

Der er ingen,
der gider dig

Der er ingen,
der gider dig

Du er klam

I et interview med en gruppe 8. klasseelever fortæller de om, at den slags udlevering af privat information og rygtespredning bl.a. sker på deciderede sladderprofiler oprettet til formålet.

Sigrid: *Og så er der noget, der hedder sladderprofiler – på Instagram – så er der sådan en, der har lavet den, og så putter de alle mulige billeder af en, hvor man laver dumme ting, eller hvor man bare er grim eller sådan noget, og så poster man det og bliver svinet til og sådan noget.*

Interviewer: *Okay. Og sladderprofiler, er det sådan noget som nogle private personer laver eller hvad?*

Sigrid: *Ja. Det kan også være nogle gange, fem personer måske, så skaffer de alle mulige billeder. Fx af en person og så poster de alle mulige grimme billeder af dem med make-up og uden, og dem hvor de måske tisser i en busk – noget man ikke gider have delt.*

Amina og Lærke, der også går i 8. klasse, fortæller om et lignende koncept, som de kalder "diss you profiler". Det er ligesom sladderprofiler på TikTok og Instagram, hvor der bliver postet udleverende billeder af en person. Amina fortæller i interviewet, at hendes veninde oplevede, at der blev lavet en diss you-profil med billeder af hende:

"Det skete faktisk for min veninde. Der kom sådan et billede ind af hende. Så havde hun sådan.. Det var sådan, hvor hun havde et billede, hvor hun var flot, og så kommer alle mulige billeder, hvor jeg tror, de har fundet noget på hendes mors Facebook eller sådan noget. Det var helt gamle billeder."

Amina og Lærke fortæller, at der ofte bliver postet et pænt billede af personen – fx et billede hvor vedkommende har flot makeup på – og så en masse billeder, hvor vedkommende ikke har makeup på eller billeder taget for mange år siden.

Hetz og eksklusion i gaming.

I gaming kan digital mobning komme til udtryk som ekskluderende adfærd fra de andre spillere, hvor barnet fx bliver ignoreret i spillets voice chat, holdkammeraterne ikke hjælper i spillet, eller ved at de andre spillere ligefrem rotter sig sammen mod en spiller. Sidstnævnte giver William, som går i 8. klasse, et eksempel på her:

"Det kan være, de fx får dit username [...], hvor de kommer ind i dit spil, og de så bare generelt går efter dig [...], hvor de faktisk inviterer deres venner ind eller sådan et eller andet pis, hvor de så kan joine ham- altså kommer ind i spillet, hvor de så rotter sig sammen to mod én, ikke."

Han fortæller, at han både har prøvet at være udsat for og selv har udsat andre gamere for den slags hetz. Han giver et

eksempel fra et skydespil, hvor han først dræbte en af sine modstandere, hvilket gjorde modstanderen meget vred. Modstanderen begyndte derfor at tale grimt til William. William forklarer videre:

"[...] Og så er det så, jeg bare siger 'fuck ham', hvorefter jeg så begynder kun at gå efter ham, hvorefter han så bliver helt vildt sur. Til sidst er det, at jeg så skal ind i et nyt spil, hvor jeg så mirakelvist kommer ind i samme lobby, hvor så det første, jeg gør, er, at jeg skyder ham lige i hovedet. Fordi der er noget, der hedder 'team killing' på, der gør, at du bare kan dræbe dine holdkammerater. Så lige da jeg kom ind så bare 'PAF' – lige i hovedet."

William fortæller om flere eksempler på den slags oplevelser fra spil og er bevidst om, at han flere gange har gjort andre kede af det med sin opførsel, når han gamer. Han fortæller også om en episode i et spil, som ledte til, at han i en periode på et par måneder selv blev mobbet af nogen fra skolen – både når de var i skole, og når de gamede.

William: *[...] Når jeg spawner [kommer ind i spillet, red.], arresterer de mig, og det gør de hele tiden. Sådan gør de hele tiden, indtil jeg ikke synes, det er sjovt mere og går ind i et andet spil. Og så gør de helt det samme igen. Så det var sådan... Og så dagen efter spurgte jeg Carl, hvad der var galt med ham, men han gad så ikke at tale med mig. Og så blev det så til generelt mobberi.*

Interviewer: *Okay, så det fortsatte i skolen?*

William: *Jeg tror, det fortsatte i sådan to uger. To måneder måske.*

I et andet interview fortæller Haakon, som også går i 8. klasse, om en situation, hvor han oplevede at blive mobbet i et spil:

"[...] Der var nogen af os, der kom op og slås i et fighting game, så vi bliver ved med at kæmpe, og så slår vi hinanden ihjel jo, men så ham her den ene, han er sindssygt toxic, og så begynder hele serveren at sidde og skændes om alt muligt, og så reporter alle på hele serveren stort set mig, og så ryger jeg ud af spillet."

Fravær af likes, kommentarer og invitationer

Eksklusionen kan også tage en subtil og mindre synlig form. Det kan fx være børn, der bemærker, at der pludselig ikke sker så meget i klassens chatgruppe, for siden at opdage at der er blevet oprettet en ny gruppe for klassen, som de ikke selv er inviteret med i.

På BørneTelefonen er der også eksempler, hvor børn fortæller om at blive systematisk ignoreret i chatgrupper, hvor ingen svarer på deres beskeder. Det kan også være, at ingen af

dem, man har aftalt at spille med, dukker op i spillets lobby. Eller at man kan se på sociale medier fx gennem billeder eller på SnapMap, at venner eller klassekammerater er samlet et sted, uden at man selv er inviteret.

Nogle børn fortæller om at være "left on read" – dvs. at kunne se, at ens beskeder er blevet læst uden at få svar retur. Kaja, der går i 8. klasse, forklarer her, hvilken betydning funktionen kan have:

"Altså det har i hvert fald en virkning på en. Sådant en negativ en, vil jeg sige. For så kan man se, om folk har læst den, og så komme man til at tænke sådan 'okay, har de ikke lyst til svare mig?'"

Flere funktioner på sociale medier, som fx læst og visningen af om en bruger er online, kan dermed være med til at skabe usikkerhed og give en oplevelse af at være ekskluderet – også i tilfælde hvor der måske er en helt legitim grund til, at modtageren ikke har svaret.

En tidligere undersøgelse fra Børns Vilkår og TrykFonden³ peger netop på, at der blandt børn er en stærk norm om at svare på beskeder, så snart de er læst. En sådan norm kan tænkes at bidrage til oplevelsen af eksklusion, hvis man ikke får et svar, selvom modtageren har læst beskeden.

Også fraværet af fx likes, kommentarer, svar, tags på billeder osv. kan opleves som digital mobning. I et interview med en

gruppe elever i 8. klasse får vi indtryk af, at der er en uskrevet regel om at like hinandens billeder på sociale medier, hvis man er venner. Det fortæller Lucas og Johan om her:

Lucas: *På Instagram fx, så hvis man har en god ven, der har lagt et billede op, som man måske ikke synes er særlig flot. Så skriver du ikke "det er ikke særlig flot". Så liker du måske bare, og så lader du det bare gå. [...]*

Interviewer: *Men liker man det alligevel lige eller hvad?*

Lucas: *Altså det gør jeg. Jeg liker det bare. Det er bare det, jeg gør.*

Interviewer: *Fordi det er din ven?*

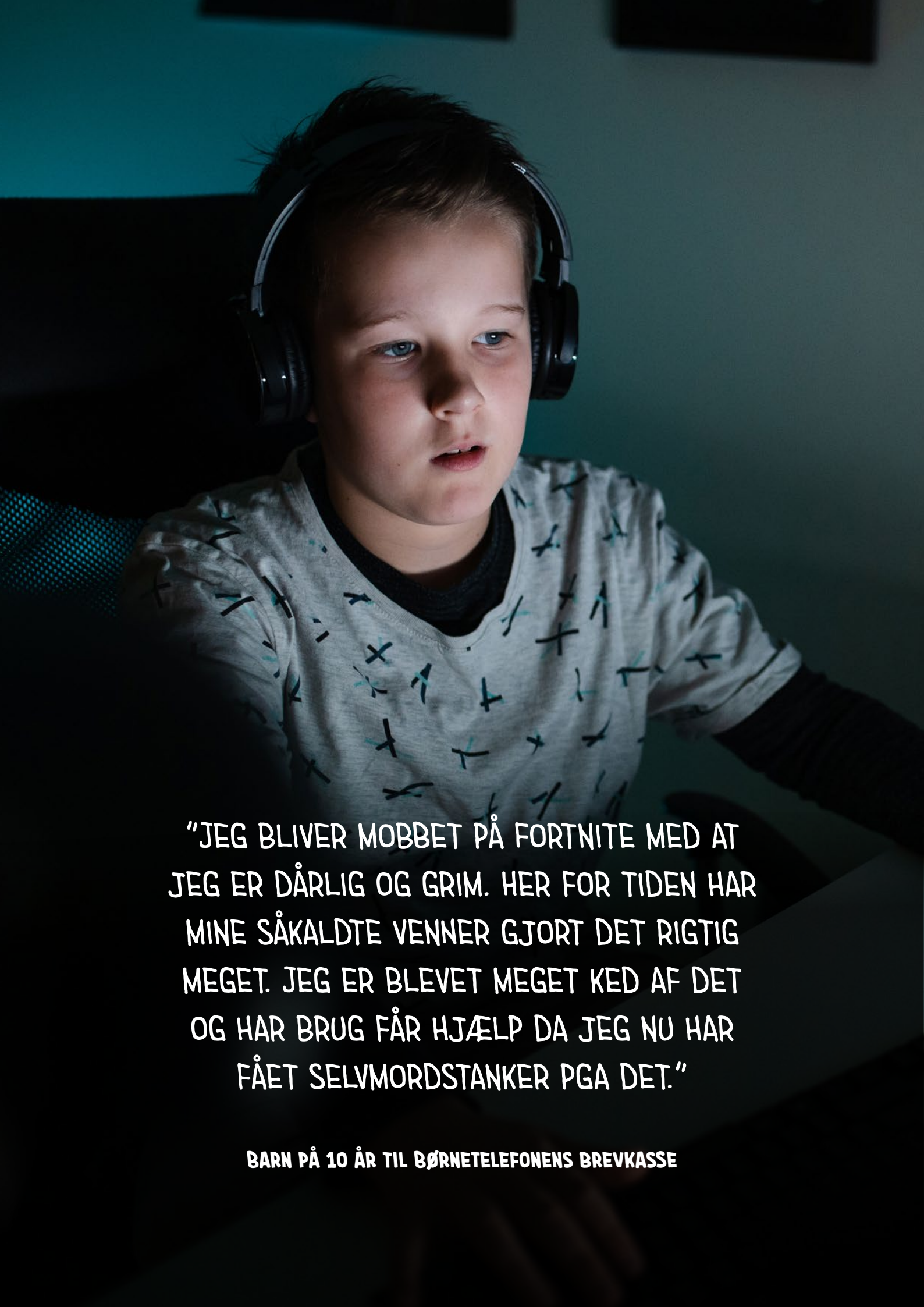
Lucas: *Ja, fordi det er min ven. Jeg ville ikke fx bare like en hel mærkelig person, hvis jeg slet ikke kendte personen.*

Johan: *Nej, jeg har også sådan en helt åben Instagram profil. Så der er mange folk derinde, som jeg næsten ikke kender. Som jeg har set en gang eller sådan noget. Og deres billeder liker jeg heller ikke. Det synes jeg er underligt. Men jeg gør det med vennerne.*

Likes opleves som en bekræftelse af venskabet – og dermed kan fraværet af likes hurtigt opleves som det modsatte. Hvis man kun får få eller slet ingen likes på sine billeder og opslag, kan det opleves som et indirekte signal om, at man ikke har nogen gode venner. Likes kan på den måde opleves som et meget synligt mål for, hvor populær man er.

**"JEG ER BANGE FOR AT POSTE BILLEDER
PÅ INSTAGRAM, JEG ER BANGE FOR HVORDAN
OMVERDENEN TAGER IMOD BILLEDERNE. OG
HVAD NU HVIS JEG IKKE FÅR NOK LIKES?"**

PIGE PÅ 15 ÅR TIL BØRNETELEFONENS BREVKASSE

A young boy with light brown hair and blue eyes is wearing large black headphones. He is looking off-camera to the right with a serious expression. He is wearing a light grey t-shirt with a pattern of small black and blue 'X' marks. The background is dark and out of focus, with a hint of a teal wall on the left. The lighting is soft, coming from the front, highlighting his face.

"JEG BLIVER MOBBET PÅ FORTNITE MED AT
JEG ER DÅRLIG OG GRIM. HER FOR TIDEN HAR
MINE SÅKALDTE VENNER GJORT DET RIGTIG
MEGET. JEG ER BLEVET MEGET KED AF DET
OG HAR BRUG FÅR HJÆLP DA JEG NU HAR
FÅET SELVMORDSTANKER PGA DET."

BARN PÅ 10 ÅR TIL BØRNETELEFONENS BREVKASSE

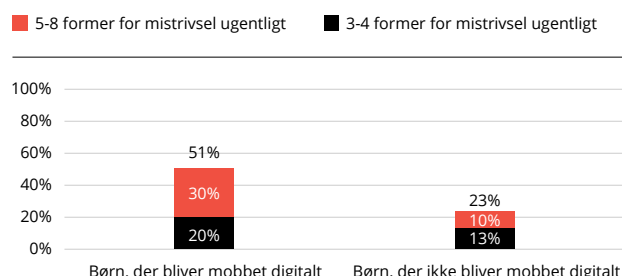
KAPITEL 3

Halvdelen af de børn, der oplever digital mobning, mistrives

En større gruppe af de børn, der oplever digital mobning, udviser tegn på mistrivsel sammenlignet med de børn, der ikke er udsat for digital mobning. Blandt de børn, der både er udsat for mobning i skolen og online, er det op mod seks ud af ti, der mistrives.

Hvert andet barn, der er udsat for digital mobning, mistrives. Det vil sige, at de har tre til otte symptomer på mistrivsel hver uge – fx ondt i hovedet, søvnbesvær, svimmelhed og nervøsitet. Til sammenligning er det knap hvert fjerde barn blandt dem, der ikke oplever digital mobning, der udviser mistrivselssymptomer i samme omfang (figur 5).

Figur 5: Andel børn på tværs af 5. og 8. klasse der mistrives, opdelt på om de er udsat for digital mobning

Note: 2.080 besvarelser (196 der er udsat for digital mobning meget ofte, ofte eller en gang i mellem, og 1.884 der sjældent eller aldrig er udsat for digital mobning). De 69 elever, der har valgt svarkategorien "Ønsker ikke at svare", er sorteret fra. Figuren viser de børn, der har angivet, at de har 3-8 ugentlige mistrivselssymptomer, krydset med om de er udsat for digital mobning, baseret på spørgsmålet "Er du blevet mobbet på nettet i dette skoleår, fx på sociale medier eller når du gamer/spiller?". Signifikant ved χ^2 -test ($p < 0.01$). At totalen i venstre søjle er højere end summen af de to kategorier, skyldes afrunding af decimaler.

De otte mistrivselssymptomer i denne undersøgelse:

Fysiske symptomer:

- Hovedpine
- Mavepine
- Ondt i ryggen
- Svimmel

Psykiske symptomer:

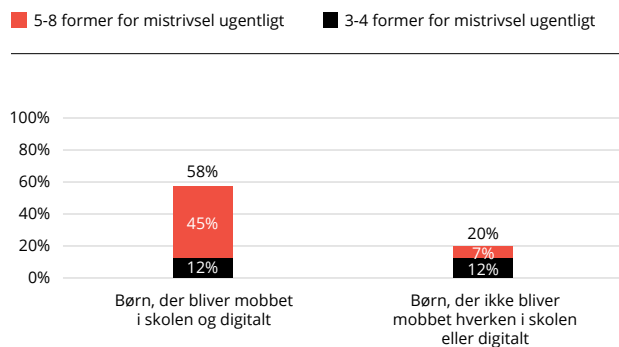
- Ked af det
- Irritabel/i dårligt humør
- Nervøs
- Svært ved at falde i søvn

Læs mere om indikatorerne i afsnittet "Metode"

Det samme mønster finder vi blandt børn, der er udsat for mobning i skolen. Også her mistrives omkring hvert andet barn (55 pct.). Det gælder for lidt flere end hver femte (22 pct.) af de børn, som ikke bliver mobbet i skolen.

Særlig slemt står det til med trivslen blandt de børn, der både er udsat for mobning i skolen og online. Knap seks ud af ti børn i denne gruppe har tre til otte symptomer på mistrivsel hver uge. Hovedparten af dem er i svær mistrivsel, hvor de har fem til otte symptomer på mistrivsel hver uge (figur 6).

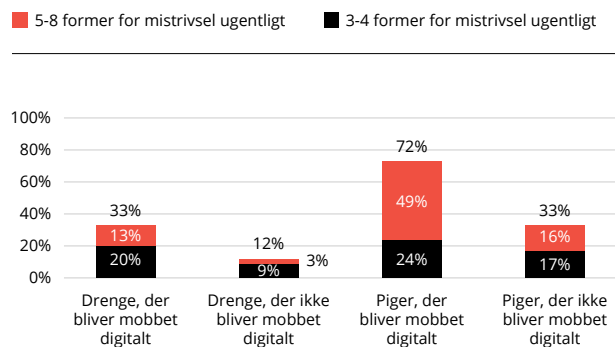
Figur 6. Andel børn på tværs af 5. og 8. klasse der mistrives, opdelt på om de er udsat for mobning både i skolen og digitalt eller ingen af delene

Note: 1.756 besvarelser (66 der meget ofte, ofte eller en gang i mellem er udsat for mobning digitalt og i skolen, og 1.690 der sjældent eller aldrig er udsat for mobning). De 137 børn der har valgt svarkategori "Ønsker ikke at svare" i et af spørgsmålene samt de 256 elever, der kun er udsat for én type mobning, er her sorteret fra. Figuren viser andelen af børn, der har 3-8 ugentlige mistrivselsskildringer, krydset med, om de er udsat for mobning, baseret på spørgsmålene "Er du blevet mobbet i skolen i dette skoleår?" og "Er du blevet mobbet på nettet i dette skoleår, fx på sociale medier eller når du gamer/spiller?". Signifikant ved χ^2 -test ($p < 0.01$). At totalen i søjlerne ikke passer med summen af kategorierne, skyldes afrunding af decimaler.

Symptomer på mistrivsel er langt mere udbredt blandt piger, der udsættes for digital mobning, end blandt drenge i samme situation. Omkring tre ud af ti drenge har mindst tre symptomer på mistrivsel ugentligt, mens ca. syv ud af ti piger i denne gruppe mistrives i samme grad (figur 7).

Figur 7. Andel børn på tværs af 5. og 8. klasse der mistrives, opdelt på køn og om de er udsat for digital mobning

Note: 2.042 besvarelser (184 der meget ofte, ofte eller en gang i mellem er udsat for mobning digitalt, og 1.858 der sjældent eller aldrig er udsat for mobning digitalt). De 66 børn, der har valgt svarkategori "Ønsker ikke at svare", og de 41 børn, der har valgt svarkategori "Anden kønsidentitet" er her sorteret fra. Figuren viser andelen af børn, der har 3-8 ugentlige mistrivselsskildringer, krydset med, om de er udsat for digital mobning, baseret på spørgsmålet "Er du blevet mobbet på nettet i dette skoleår, fx på sociale medier eller når du gamer/spiller?", fordelt på køn. Signifikant ved χ^2 -test ($p < 0.01$). At totalen i søjlerne ikke passer med summen af kategorierne, skyldes afrunding af decimaler.

Som i flere andre undersøgelser⁴ viser denne undersøgelse dog også, at en større andel piger end drenge generelt angiver, at de trives dårligt.

Forstå digitale funktioners sociale betydning

På denne side kan du se, hvordan nogle digitale funktioner og designs kan skabe en oplevelse hos børn og unge af at føle sig ignoreret eller holdt uden for online.

Tagging og mentions

Hvad er det?

Når man lægger et billede eller en video på sociale medier via et opslag eller en story, kan man 'tagge' eller 'nævne' andre på billedet ved at indsætte deres profilnavn i billedet, filmen eller som en kommentar til et opslag. Man kan blive tagget, fordi man fysisk er på et billede eller i en video, men det kan også være, at man bliver tagget eller nævnt, fordi der er nogen, som vil inddrage én i en tråd eller kommentar.

Hvad kan være svært?

Når børn og unge tagger eller nævner hinanden i fx en story, kan det være et udtryk for, at de anerkender hinanden og gerne vil vise andre på sociale medier, at de har en relation. Derfor kan det være med til at styrke eller opbygge en ny relation at tagge eller nævne andre. Hvis tags eller mentions udebliver, kan det omvendt give en følelse af, at man bliver ignoreret, overset eller holdt uden for. Et manglende tag eller mention kan på den måde være ligesom en udebleven invitation. Endelig kan tags og mentions have en meget direkte negativ form, hvis det bruges i en nedladende sammenhæng.

Eksempel:

Alma har været til en fest med nogen fra sin klasse og parallelklasse. Den efterfølgende dag ser hun flere stories fra festen, hvor mange af de andre deltagere er blevet tagget, men Alma er ikke selv blevet tagget i noget af indholdet. Det får Alma til at føle sig udenfor, selvom hun fysisk var med til festen. Hun undrer sig over, hvorfor de andre ikke har tagget hende og tænker på, om det er fordi, de ikke vil vise, at de hænger ud med hende. Hun har lyst til, at andre skal se, at hun også var med til festen.

Hvad kan du gøre?

Tal med dit barn om, hvorvidt tags og mentions er noget, der fylder meget i klassen og i vennegruppen. Tal om, hvilke følelser der kan være forbundet med at blive tagget og nævnt – og hvilke der kan være forbundet med ikke at blive det. Tal også med barnet eller den unge om, hvad der kan være svært eller rart ved at tagge og nævne andre.

Lokalitetstjenester og trackingfunktioner

Hvad er det?

Flere sociale medier tilbyder lokalitetstjenester. Hvis et barn benytter sig af lokalitetstjenester, kan andre se, hvor barnet er. Samtidig kan barnet se, hvor andre, der også bruger tjenesten, befinder sig. Et eksempel er SnapMap på Snapchat, som mange børn bruger. Her viser et kort den geografiske placering for de kontakter og venner, man er forbundet med, hvis de har slået indstillingen til. Børn og unge kan synes, det er smart og praktisk, at de kan se hinandens placeringer. Men der kan opstå mange forskellige følelser og dilemmaer, når det er synligt, hvor de andre er, og hvem de er sammen med.

Hvad kan være svært?

Det kan skabe en oplevelse af at være udenfor, hvis man fx ser, at ens klassekammerater eller venner er sammen fysisk, og man ikke selv er inviteret med eller ikke har nogen at være sammen med. Det kan være svært at vide, om de andre mødtes tilfældigt, eller om de ikke ville have en med. Den manglende kontekst og gennemsigtighed kan skabe usikkerhed. Samtidig kan bevidstheden om, hvor de andre er, og hvem de er sammen med, skabe et pres.

Eksempel:

Ida er lige kommet hjem fra skole og sidder nu på sit værelse og kigger på Snapchat. Hun tjekker sine venners lokationer og ser på SnapMap, at fire af dem befinder sig det samme sted. Ida er ikke blevet inviteret med, og hun tænker på, om de ikke vil have hende med, og hvad de mon laver, og hun føler sig usikker og udenfor.

Hvad kan du gøre?

Tal med barnet om, hvad der kan være af fordele og ulemper ved at have lokalitetstjenester slået til og fra. Tag sammen med dit barn stilling til, om funktionen skal være slået til eller fra – hvornår og for hvem. Hjælp barnet med indstillingerne. Hvis I vælger, at dit barn bruger lokalitetstjenester, så vær løbende opmærksom på og tal med barnet om, hvilke oplevelser og følelser det kan skabe.

Set/læst/åbnet-funktionen

Hvad er det?

På mange sociale medier kan man se, om den, man har sendt en besked, et billede eller en video til, har læst, set eller åbnet det, ligesom man kan se, om andre er online på sociale medier. Samtidig kan man også se, om en person er i gang med at skrive en besked til én via tre små prikker, som bevæger sig. På samme måde kan man se, om en person har fortrudt afsendelsen af en besked.

Hvad er svært?

Hvis man kan se, at det, man skriver eller deler på sociale medier, bliver læst eller åbnet af andre, uden at der bliver reageret på det, kan det i nogle tilfælde opleves som om, man bliver ignoreret. Det kan skabe utryghed og usikkerhed i relationer. Der kan være mange grunde til, at en besked ikke bliver besvaret, selvom den er 'læst', men det kan være svært at gennemskue, hvad årsagerne er. Samtidig kan nogle børn føle et pres i forhold til at besvare en besked, så snart de har set den, selvom de måske er i gang med noget andet.

Eksempel:

Sigurd har sendt en besked til sin ven Bille. Sigurd kan se, at Bille har læst beskeden, men Bille har hverken reageret på den med en emoji eller skrevet en besked tilbage. Sigurd kan se, at Bille er online. Sigurd er 'left on read' og tænker på, hvorfor Bille ikke svarer. Sigurd begynder at tænke på, om han har sagt eller gjort noget, som har fornærmet Bille, eller om Bille ikke gider være venner med ham længere.

Hvad kan du gøre?

Tal om, hvorvidt barnet kender set/læst/åbnet-funktionen, og hvad barnet synes om funktionen. Tal om, at der kan være mange grunde til, at beskeder ikke bliver besvaret med det samme, selvom de er læst. Tal om, hvilke følelser det kan give, både at andre ikke svarer, og at andre forventer, at barnet selv svarer. Tal også om, at det kan opleves meget forskelligt. Nogle lægger slet ikke mærke til de små 'set-mærker', mens andre holder nøje øje. På nogle digitale medier er det muligt at slå funktionen fra, så andre ikke kan se, at man har læst deres besked.

Kommentarer, likes og reaktioner

Hvad er det?

På mange sociale medier er andre brugeres reaktioner en vigtig del af designet, fx likes eller emojis. Når andre reagerer positivt, kan barnet opleve en anerkendelse eller bekræftelse i interaktionen. For mange børn og unge består den digitale kommunikation derfor ikke kun af ord og sætninger, men i meget høj grad også af symboler, likes og emojis, som kan være betydningsfulde i forhold til at bekræfte relationen.

Hvad kan være svært?

Lige så rart det kan være at blive set og bekræftet, lige så svært kan det være ikke at blive det. Børn kan opleve at blive ignoreret, hvis der ikke er nogen, som reagerer på eller ser de ting, de foretager sig på sociale medier. Hvis de samtidig kan se, at andre beskeder i en tråd får positive reaktioner i form af fx likes eller views, kan følelsen af at blive ignoreret blive endnu større i sammenligningen med andre. Det kan bruges som en mobbemekanisme blandt børn og unge, at man systematisk lade være med at like en bestemt persons opslag eller billeder.

Eksempel:

Malik har inviteret fire venner til filmaften via en fælles tråd. Der er tre venner, der skriver, at de godt kan komme, og alle beskederne modtager positive reaktioner via et like eller et hjerte. Da Louis skriver, at han også godt kan komme, er der ingen, som reagerer, men han kan se, at de andre har set hans besked.

Hvad kan du gøre?

Tal med dit barn om, hvad det betyder at få eller ikke at få likes, og om der er forskel på, hvor mange likes forskellige personer får. Tal om, hvorvidt ønsket om likes og positive kommentarer og reaktioner er med til at skabe et pres eller afholde barnet eller den unge fra at interagere online. Tal også om, at platformens design kan få os – børn som voksne – til at reagere på forskellige måder. Det er helt normalt, at likes og kommentarer eller udeblivelsen af samme vækker følelser i os.

Del 2

BØRNS UØNSKEDE OPLEVELSER ONLINE

Selvom størstedelen af børn ikke angiver at være udsat for digital mobning, bliver en stor andel børn udsat for uønskede oplevelser, når de er på sociale medier, og når de gamer. De uønskede oplevelser spænder bredt – fra at blive kaldt noget grimt til at få delt et nøgenbillede. Det kan både være oplevelser, der indgår som et element i digital mobning, men det kan også være enkeltstående eller gentagende oplevelser, som børnene ikke nødvendigvis selv betragter som mobning. Vi kan på baggrund af undersøgelsen ikke konkludere, om børnene selv har oplevet hændelserne som ubehagelige eller krænkende. Derfor omtaler vi det her som uønskede oplevelser.

Sådan har vi undersøgt uønskede oplevelser online

I spørgeskemaundersøgelsen er børnene blevet præsenteret for forskellige scenarier, man kan opleve, når man er online. De er blevet stillet følgende spørgsmål: *Tænk på de seneste seks måneder. Har du oplevet nogen af følgende ting online, fx på sociale medier, eller når du gamer/spiller?* i sammenhæng med nedenstående udsagn:

- At blive kaldt grimme eller ubehagelige ting eller blive truet
- At blive ghostet/ignoreret
- At blive udelukket fra en gruppe på et socialt medie eller et spil
- At få delt billeder/videoer af mig uden at have givet lov
- At få tilsendt uønskede nøgenbilleder
- At blive kontaktet af en fremmed voksen
- At blive kontaktet af en falsk profil
- At føle dig presset til at dele et nøgenbillede af dig selv
- At føle dig presset til at dele et nøgenbillede af en anden
- At føle dig presset til at deltage i en challenge⁵
- At få tilsendt billeder eller videoer, der gjorde dig utryk eller utilpas

KAPITEL 4

Hate, ghosting og uønsket kontakt

Fire ud af ti børn har haft mindst en uønsket oplevelse indenfor et halvt år. De fortæller om at modtage grimme kommentarer og hadbeskeder, at blive udelukket fra grupper og at blive kontaktet af fremmede voksne og falske profiler.

Fire ud af ti elever (38 pct.) på tværs af 5. og 8. klasse fortæller i undersøgelsen, at de har oplevet noget uønsket på nettet inden for en periode på et halvt år. De uønskede oplevelser er mest udbredte i 8. klasse, hvor hver anden elev (51 pct.) angiver at have haft mindst en uønsket oplevelse. I 5. klasse er det hver fjerde (24 pct.). De uønskede oplevelser, som flest børn angiver at have oplevet, er at modtage grimme kommentarer, at blive udelukket fra en gruppe eller at blive kontaktet af fremmede voksne eller af falske profiler.

Grimme kommentarer og hård tone

I gruppeinterviewene fortæller mange af børnene om at modtage hate og ubehagelige kommentarer på sociale medier og i spil, både fra folk de kender og fra fremmede. Malou, der går i 8. klasse, fortæller her om, hvordan hun oplevede at få en masse hadbeskeder i en Discord-chat fra nogen, hun ikke kendte:

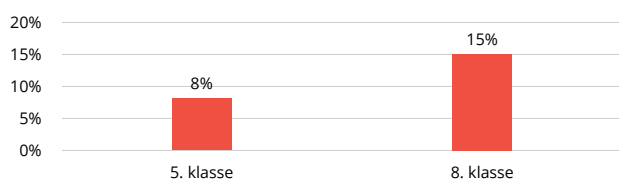
"[...] Så har jeg også prøvet, at jeg var inde i en meget, meget, meget toxic Discord-chat, hvor det var, jeg var – det var sådan første uge eller noget, jeg havde Discord, så jeg vidste ikke helt, hvordan det var, man helt skulle være derinde. Og folk angreb mig så meget. [...] De var helt vilde, sådan 'Ej, slå det lige op i et leksikon', 'Du er fucking grim', 'Du er sindssygt ulækker', jeg vidste slet ikke, hvad fanden det var, der foregik. De havde ikke set et billede af mig eller noget. Og folk kom bare med de mest random kommentarer. Hvad de ikke kunne finde på at sige."

De grimme kommentarer er i dette tilfælde afkoblet fra Malou som person, da de andre brugere hverken ved, hvem hun

er, eller hvordan hun ser ud. I flere interviews tyder det på, at det for nogle børn er mindre slemt at modtage hadefulde beskeder, hvis afsenderen ikke kender én eller ikke ved, hvordan man ser ud. Omvendt kan det skabe en følelse af utryghed, når man færdes online – og særligt når man gamer – da det er mere eller mindre tilfældigt, om man selv bliver mål for den hadefulde tone.

I spørgeskemaundersøgelsen svarer hver syvende elev i 8. klasse, at de har prøvet at blive kaldt grimme eller ubehagelige ting online eller at blive truet. Det gælder for lidt mere end én ud af 12 elever i 5. klasse (figur 8).

Figur 8. Andel børn i 5. og 8. klasse der har oplevet at modtage grimme kommentarer og trusler

Note: 2.149 besvarelser (993 i 5. klasse og 1.156 i 8. klasse). Figuren viser andelen af børn, der inden for seks måneder har modtaget grimme kommentarer eller trusler online, som svar på spørgsmålet "Har du oplevet følgende på sociale medier/når du gamer/spiller?" At blive kaldt grimme eller ubehagelige ting eller blive truet".

Selvom størstedelen af børnene i spørgeskemaundersøgelsen ikke angiver at have oplevet at modtage hadbeskeder eller blive truet online, hører vi fra mange af de børn, vi har interviewet, at der generelt er en hård tone på sociale medier og i spil. Carl og Albert fra 5. klasse fortæller, at der er en del grimme kommentarer i deres feed på TikTok, selvom de ikke selv modtager hate på deres egne videoer:

Albert: *"[...] TikTok er bare sådan et nemt, hurtigt medie. Du scroller videre og skriver en kommentar, du synes er dum, og så scroller du bare videre, og så har du glemt alt om det."*

Carl: *"De er ikke på mine egne videoer."*

Albert: *Nej, nej. Det får jeg heller ikke. Men jeg har set nogle grimme kommentarer, når jeg scroller igennem og gerne vil skrive noget [...]*

Albert fortæller desuden, at han synes, det er voldsomt at læse de grimme kommentarer i sit feed. En del af børnene i interviewene giver udtryk for, at den grove tone på sociale medier og i spil er ubehagelig, og flere undgår også at bruge specifikke medier, hvor tonen er særligt hård. Der er dog også andre børn, der har nemmere ved at ignorere de grimme kommentarer online. Det fortæller Phillip fra 8. klasse om her:

"Altså der er meget hate rundt på sociale medier og sådan, når man gamer. Det er meget negativt. Men det rører mig ikke rigtigt."

Nogle børn giver også udtryk for, at det er nemmere selv at tale eller skrive grimt til andre, når det foregår digitalt. William, der går i 8. klasse, fortæller fx, at der ikke kan ske så meget ved at sige noget grimt til andre online, i forhold til hvis man sagde det ansigt til ansigt:

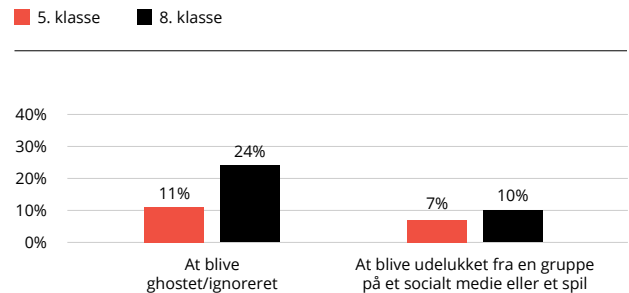
Interviewer: *Men oplever I generelt en meget hård tone?*

William: *Ja, når man generelt spiller, så er det jo... [...] Jeg ved jo ikke, hvordan personen ser ud, det kunne være tynd som en pind, fed, stærk, muskuløs. Så jeg ved, der ikke kommer til at ske noget, hvis jeg begynder at tale grimt til den her person. Så jeg kan sige 'Fuck dig', eller noget andet mega grimt. Så ved jeg, at det eneste, han kan gøre, er at tale grimt til mig, uden at der rigtigt ville ske noget med mig. Men når du så er face to face, så ved jeg, at hvis man taler grimt, så kan han her bruge fysisk vold.*

At blive ignoreret, ghostet eller udelukket fra en gruppe online

Hver fjerde elev i 8. klasse har prøvet at blive ghostet eller ignoreret online. Det gælder hver niende i 5. klasse (figur 9). Det kan føles ubehageligt at blive ignoreret online, hvis det sker gentagende gange, eller hvis det føles som om, man bliver ignoreret med vilje. Det kan fx være, hvis man ofte oplever, at klassekammerater læser en besked eller åbner en Snap uden at svare. Det kan også være, hvis dem, man har aftalt at game med, ikke dukker op i spillet eller ikke svarer i voice chatten. En 13-årig dreng fortæller fx til BørneTelefonen, at en af hans eneste venner pludselig har blokeret ham på Discord uden at fortælle hvorfor.

Figur 9. Andel børn i 5. og 8. klasse der har oplevet at blive ghostet, ignoreret eller udelukket

Note: 2.149 besvarelser (993 i 5. klasse og 1.156 i 8. klasse). Figuren viser andelen af børn, der inden for seks måneder har oplevet at blive ghostet, ignoreret eller udelukket, som svar på spørgsmålet: "Har du oplevet følgende på sociale medier/når du gamer/spiller?" Svarmuligheder fremgår af figur. Børnene har harft mulighed for at vælge flere svarkategorier.

I 5. klasse har 7 pct. desuden oplevet at blive udelukket fra en gruppe på et socialt medie eller i et spil. I 8. klasse gælder det 10 pct. (figur 9). Sigrid fra 8. klasse beskriver her, hvordan der nogle gange bliver lavet mindre grupper på Snapchat, hvor man ikke er inkluderet:

"[...] Udelukket fra en gruppe, det er meget inde på Snapchat, hvor der er en kæmpe gruppe, og så folk laver grupper uden dig, så de kan snakke om tingene og sådan noget. Så er der også tit - inde på Snapchat - sådan der er mange, der vil skændes, og så adder man alle mulige, så bliver man bare svinet til fuldt ud, måske, nogle gange er det femten personer, der sviner en til ad gangen. Bare fordi man har været oppe at skændes med én."

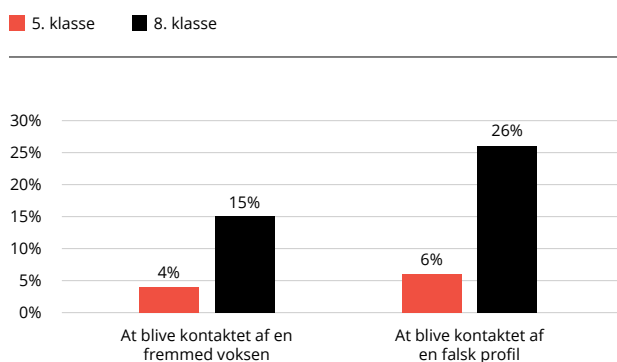
Sigrid beskriver desuden, hvordan det hurtigt kan eskalere på Snapchat – man kan hurtigt ryge ind og ud af grupperne, og der kan opstå en meget hård og ubehagelig tone mod enkeltpersoner. På BørneTelefonen ser vi også flere eksempler på børn, der bliver holdt ude af grupper på Snapchat. Det fortæller en 13-årig pige fx om til BørneTelefonens brevkasse:

*"Mine BFFér og jeg havde lavet en gruppe på Snapchat. Da vi havde lavet gruppen og der var gået et stykke tid, kom der en af mine andre gode veninder ind i gruppen og det var egentlig okay for mig så det var intet problem der, indtil de begyndte at ignorere mig og forlod gruppen. De lavede en ny gruppe der hed 'Vi HADER *****'. Jeg blev selvfølgelig ked af det men holdt masken så de ikke vidste det. Hvad skal jeg gøre??"*

Uønsket kontakt fra fremmede voksne og falske profiler

4 pct. af eleverne i 5. klasse har prøvet at blive kontaktet af en fremmed voksen. 6 pct. har oplevet at blive kontaktet af en falsk profil. I 8. klasse er det til gengæld hver fjerde elev, der har oplevet at blive kontaktet af en falsk profil. Derudover er ca. hver syvende blevet kontaktet af en fremmed voksen (figur 10).

Figur 10. Andel børn i 5. og 8. klasse der har oplevet at modtage uønsket kontakt

Note: 2.149 besvarelser (993 i 5. klasse og 1.156 i 8. klasse). Figuren viser andelen af børn, der inden for seks måneder er blevet kontaktet af en fremmed voksen eller falsk profil som svar på spørgsmålet: "Har du oplevet følgende på sociale medier/når du gamer/spiller?" Svarmuligheder fremgår af figur. Børnene har haft mulighed for at vælge flere svarkategorier.

I et interview med 8. klasseelever fortæller Johan om at modtage ubehagelige beskeder og snaps fra fremmede på bl.a. Instagram og Snapchat:

"Jamen der er bare sådan ubehagelige mennesker, som skriver til en. Og sådan Instagram har ikke noget filter. Man kan bare skrive til alle, selvom de ikke har lyst til det. Og Snapchat, det er der også mange, der bruger det til at catfishe. Og så kan man også bare få nogle ubehagelige snaps fra nogen, man ikke gider. Eller ubehagelige snaps i det hele taget."

Johan fortæller, at nogle bruger Snapchat til at catfishe – dvs. at foregive at være en anden end den, man er. På BørneTelefonen og HØRT ser vi også flere eksempler, hvor børn fortæller om at have fået en online ven, men de er i tvivl, om det i virkeligheden er en voksen, de skriver med. Der er også adskillige eksempler på børn, der bliver udsat for grooming. Det vil sige, at en voksen opbygger en relation til barnet med henblik på at manipulere eller afpresse

dem til at overskride deres grænser. Det er nedenstående fortælling fra en 15-årig pige på BørneTelefonens brevkasse et eksempel på:

"Jeg er en pige på 15. Jeg er meget usikker på om jeg har oplevet en krænkelse, men det tror jeg at jeg har. Jeg har oplevet at over Instagram, har der været en ældre mand på 56 som begyndte at skrive til mig. Vi skrev i lidt tid indtil, at jeg begyndte at føle mig usikker. Han sagde jeg skulle sende billeder af mig selv hvor jeg skulle gøre nogle forskellige klamme ting som jeg IKKE havde lyst til, men hvis jeg ikke gjorde det, ville han dræbe alle mine bekendte og komme hjem til mig og gøre noget klatmodt mod mig. Hvad skal jeg gøre?"

I et interview med nogle 8. klasseelever fortæller Amina og flere af de andre elever, at de flere gange har oplevet, at voksne mænd har antastet dem på bl.a. OmeTV og Omegle, som er en platform, hvor man anonymt kan videochatte med andre brugere. Amina fortæller her om en oplevelse hun havde med en veninde, da hun var lidt yngre:

"[...] Det var også lidt dumt, men det var corona-tiden, så var jeg hjemme hos min veninde og vi havde frikvarter, så vi kunne ikke gøre andet end bare at sidde på vores computer, så vi gik derind [OmeTV, red]. Så er det en mand. Sådan en gammel mand. Der er rigtig mange af de der gamle mænd. Vi troede, at de ville være søde, men han sad og spurgte mig, 'Hvad vil I gerne være, når I bliver ældre?' [...] Og så lige pludselig siger han bare: 'Er du interesseret i stiv pik?' og 'Så vil du gerne have drenge nøgne?' og alt muligt helt sindssygt. Og så klikker vi videre, og så er det en eller anden mand, der sidder og sådan: 'Hej piger. I så flotte'. Og så sidder han bare og onanerer. Og viser os hans..."

Senere i interviewet fortæller Amina, at hun også har haft rigtige gode oplevelser på platformene – fx har hun på et tidspunkt mødt en pige derinde, som hun havde nogle rigtig gode samtaler med. Hun giver dog også udtryk for, at den eneste måde, man kan undgå den slags oplevelser, er ved ikke at bruge platformene:

"Du skal bare lade være med at gå derind igen. Der er jo ikke rigtigt andet at sige. Det vidste jeg jo også godt selv, at det var nok lidt dumt."

Amina giver altså udtryk for, at hun selv er delvist ansvarlig for hændelsen, selvom det helt tydeligt overskrider platformenes retningslinjer både at være nøgen og at udføre handlinger, der er af direkte eller indirekte seksuel karakter.

GAMERDRENG14
HVAD LAVER DU?

MISSIV

JEG SIDDER BARE OG STENER
LIDT PÅ MIN COMPUTER

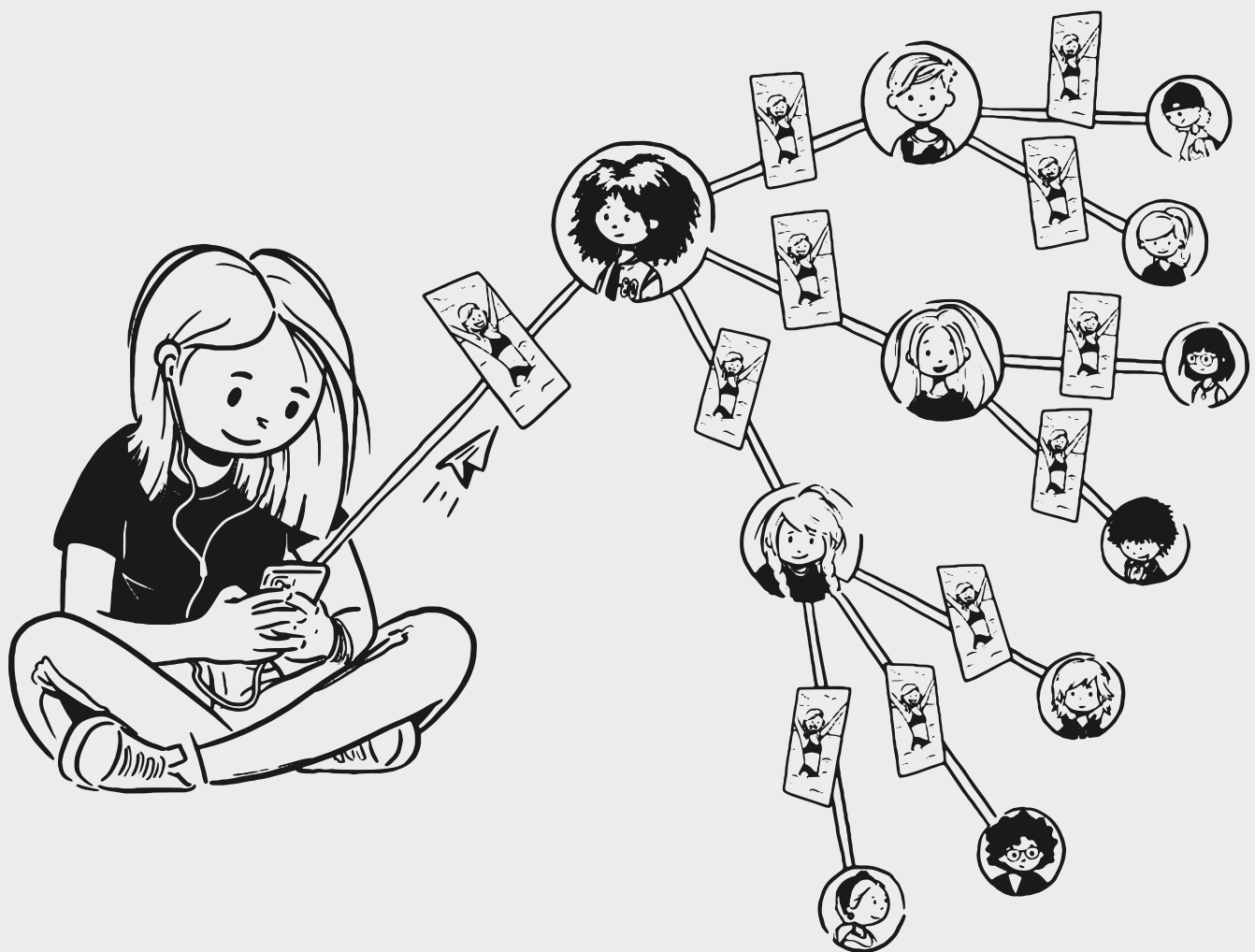
GAMERDRENG14
OKAY 😊 DU SER SØD UD.
HAR DU EN KÆRESTE?

MISSIV

...

KAPITEL 5

Deling af billeder og film uden samtykke

Næsten hvert tiende barn i 8. klasse har oplevet at få delt billeder eller videoer af sig selv uden samtykke. Lige så mange har modtaget billeder, de ikke har bedt om. Særligt pigerne i 8. klasse er udsatte, når det kommer til at modtage eller få delt billeder af intim eller seksuel karakter.

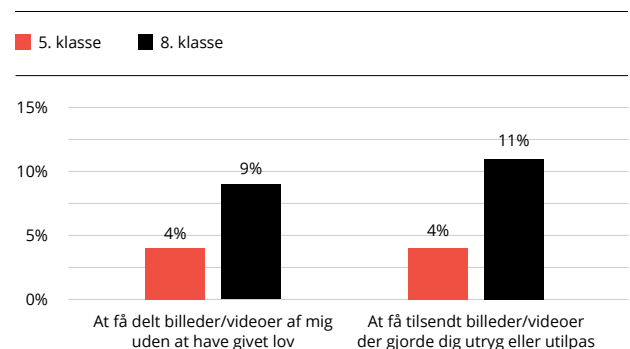
I spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt børnene ind til en række forskellige oplevelser med digital billed- eller filmdeling – fra at få tilsendt ubehagelige billeder til at blive presset til at dele et nøgenbillede. Vi kan ud fra undersøgelsen ikke sige noget om indholdet på billederne, men flere af oplevelserne vil i mange tilfælde være direkte ulovlige krænkelse i henhold til straffeloven.

Ubehagelige billeder og deling uden samtykke

I 8. klasse er det næsten hver tiende elev, der har haft oplevelser med at få delt billeder eller videoer uden samtykke

(9 pct.) eller at få tilsendt ubehagelige billeder eller videoer (11 pct.). For 5. klasseeleverne er tallet 4 pct. (figur 11).

Figur 11. Andel børn i 5. og 8. klasse der har haft oplevelser med billed- og/eller filmdeling

Note: 2.149 besvarelser (993 i 5. klasse og 1.156 i 8. klasse). Figuren viser andelen af børn, der inden for seks måneder har haft oplevelser med billeddeling, som svar på spørgsmålet "Hvor ofte har du oplevet følgende på sociale medier/når du gamer/spiller?" Svarmuligheder fremgår af figur. Børnene har haft mulighed for at vælge flere svarkategorier.

Hvad er ulovligt?

§ 232 Blufærdighedskrænkelse. Det er ulovligt at dele krænkende billeder af andre uden samtykke – fx nøgenbilleder eller billeder/videoer af seksuel karakter. Det er også ulovligt at dele nøgenbilleder af sig selv, hvis modtageren ikke har givet samtykke.

§ 235 Videreledning af materiale. Det er ulovligt at have seksuelle billeder og videoer (kan også gælde helt eller delvis nøgenhed), hvis personen er under 15 år. Hvis personen er over 15 år, skal de give samtykke. Kærestepar over 15 år må gerne dele nøgenbilleder af sig selv med hinanden.

§ 260 Ulovlig tvang. Det er ulovligt at true med at begå vold eller gøre skade på en anden eller deres familie. Det kan fx være at true nogen til at gøre noget, de ikke har lyst til.

§ 264d Krænkelse af privatliv. Man må aldrig viderelede billeder eller videoer af seksuel karakter. Heller ikke hvis man fik billedet af personen selv, eller personen er under 18 år og samtykker.

§ 281 Afpresning. Det er ulovligt at afpresse andre for penge ved at true med at gøre noget, hvis de ikke betaler. Det kan fx være at true med at dele nøgenbilleder eller hemmeligheder.

Særskilt paragraf mod grooming. Fra den 1. juni 2023 forventes det, at en ny lov træder i kraft, som kriminaliserer grooming. I dag skal man stadig anmelde til politiet, hvis man har mistanke om, at et barn bliver groomet, da det kan være ulovligt og udvikle sig til overgreb.

Kilde: Straffeloven

Det er altså noget mere udbredt blandt 8. klasseelever end blandt elever fra 5. klasse. En 12-årig pige fortæller til BørneTelefonens brevkasse, at hendes veninde deler videoer af hende i klassechatten, uden at hun har givet lov til det:

”Min rigtig gode veninde har fået Snapchat ligesom mig. Det er rigtig fedt, for så kan vi endelig skrive sammen. Problemet er bare at hun er begyndt at filme mig og mine veninder i smug. Sådan halvt under bordet og sådan. Jeg har flere gange enten sagt ’du må altså ikke filme os’ eller ’film du?’ hvor hun så bare siger nej, og slukker telefonen. Men det gør hun jo, for lidt senere går jeg ind på vores klassechat, hvor en video af mig er blevet lagt op fra hende af. Og det er rigtig ubehageligt. Har snakket lidt med min anden veninde der den ene dag skrev til mig at hun var ret ked af det over det... Hvad skal jeg gøre ved det? Har jo prøvet at sige det til hende.”

Flere børn fortæller, at det føles både ubehageligt og utrygt, når der bliver delt billeder eller videoer af dem, uden de har givet lov. Det er i mange tilfælde ikke billeder eller videoer af intim eller seksuel karakter, men indhold hvor børnene fx er blevet filmet i smug. Caroline fra 5. klasse fortæller her, hvordan hun engang blev filmet, uden at hun vidste det, og om frykten for, at det blev delt:

”Jeg har prøvet, hvor der var nogle, der tog en video af mig, hvor jeg faktisk var nødt til at gå til en lærer. [...] Og det var sådan en prank-video, hvor de skulle lave sjov med mig. Og det var bare ikke sjovt. Og jeg var så bange for, at den person havde delt den video, fordi jeg ville ikke have, at den skulle komme ud. Fordi jeg synes måske, det var en lille smule pinligt, men jeg følte mig også sådan.. (tøver) jeg ville ikke have, at hun viste mit ansigt eller sådan noget. Det, synes jeg, var rigtig ubehageligt.”

Flere børn fortæller også om at modtage billeder eller videoer, der gjorde dem utilpasse eller utrygge. I spørgeskemaundersøgelsen svarer 11 pct. af eleverne i 8. klasse og 4 pct. af eleverne i 5. klasse, at de har oplevet dette indenfor det seneste halve år (figur 11). Liva, der går i 8. klasse, fortæller i et interview:

Liva: *Jo, på et tidspunkt, så på Snapchat, så blev jeg venner med en, der havde anmodet mig, og så fik jeg bare en masse sådan ubehagelige billeder-agtigt, sådan, af en der sad, bare sådan, ja, det var lidt mærkeligt.*

Interviewer: *En der sad og hvad?*

Liva: *Hun sad bare i sit undertøj og var bare sådan lidt ubehagelig på en eller anden måde.*

På BørneTelefonen og HØRT var der i 2022

427 samtaler om digitale seksuelle krænkelser.

I fire ud af ti tilfælde (41 pct.) kendte barnet ikke den eller dem, der udsatte dem for krænkelsen.

531 samtaler om billed-/filmdeling.

I hvert fjerde tilfælde (23 pct.) var det en ven, veninde eller klassekammerat, der delte billedet eller videoen.

257 samtaler om afpresning/trusler på nettet.

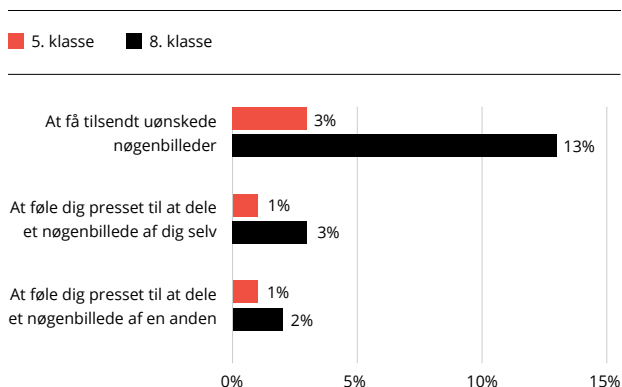
I halvdelen af tilfældene (49 pct.) kendte barnet ikke den eller dem, der udsatte dem for krænkelsen.

Udover at modtage ubehagelige billeder eller videoer fortæller børn på BørneTelefonen også, at der florerer kædebeskeder, der gør dem utrygge. Beskederne manipulerer børn til at videresende beskeden til andre børn med en trussel om, at der vil ske barnet eller dets familie noget ondt, hvis ikke beskeden sendes videre.

Billeddeling af intim eller seksuel karakter

I 8. klasse har mere end hver ottende elev (13 pct.) fået tilsendt uønskede nøgenbilleder indenfor en periode på seks måneder. Det samme har 3 pct. i 5. klasse (figur 12).

Figur 12. Andel børn i 5. og 8. klasse der har haft oplevelser med billed- og/eller filmdeling af intim karakter

Note: 2.149 besvarelser (993 i 5. klasse og 1.156 i 8. klasse). Figuren viser andelen af børn, der inden for seks måneder har haft oplevelser med uønsket billeddeling, som svar på spørgsmålet "Hvor ofte har du oplevet følgende på sociale medier/når du gamer/spiller?" Svarmuligheder fremgår af figur. Børnene har haft mulighed for at vælge flere svarkategorier.

NY APP – HVAD SKAL DU VÆRE OPMÆRKSOM PÅ?

Som nær voksen til et barn, der benytter sig af digitale medier, vil man ofte opleve, at barnet gerne vil downloade en ny app. Nedenfor er en række opmærksomhedspunkter, som I kan overveje sammen, inden appen downloades.

1. Hvis appen ikke koster penge, hvad "betaler" man så med? Er der fx reklamer, man ikke kan undgå?
2. Hvilke personlige oplysninger får appen adgang til? Fx lokation eller kontakter? Kan man slå det fra – når appen ikke anvendes eller hele tiden - og er det en god idé for jer?
3. Hvad vil barnet gerne bruge appen til? Og hvorfor er den vigtig at få? Har appen fx et socialt element, og giver den adgang til interaktion og fællesskab med andre børn? Hvem vil barnet gerne kommunikere eller spille med?
4. Er der noget i appen, der kan gøre det svært at stoppe med at bruge den igen?
5. Hvem kan komme i kontakt med barnet via appen? Kan man vælge, om ens profil skal være åben eller lukket? Og hvad er fordelene og ulemperne ved de to muligheder?
6. Kan man i appen støde på indhold, som barnet ikke har lyst til at se? Hvad kan barnet gøre, hvis det sker? Undersøg sammen, hvor man kan anmelde uønsket indhold i appen og tal om, hvornår man skal tage fat i en voksen, man stoler på.
7. Er der notifikationer i appen? Hvad kan fordelene og ulemperne være ved, at appens notifikationer er slået til eller fra? Hvordan kan det opleves at få eller ikke få notifikationer?
8. Foreslå, at I laver indstillingerne til appen sammen.
9. Tjek gerne indstillingerne med jævne mellemrum, da nogle indstillinger går tilbage til default ved opdateringer.

"HEJ BØRNETELEFONEN. JEG ER EN PIGE PÅ 14 ÅR OG JEG HAR FÅET DELT ET NØGENBILLEDE. DET VAR MIN X-KÆRESTE DER HAR DELT BILLEDET IMENS VI VAR KÆRESTER. JEG SLOG FØRST OP MED HAM DA JEG FANDT UD AF DET. JEG HAR SKIFTET SKOLE, MEN NU ER MIN NYE KLASSE VED AT FINDE UD AF DET OG VED IKKE HVAD JEG SKAL GØRE? MIN X-KÆRESTE LAGDE DET OP PÅ SOCIALE MEDIER OG SENDTE DET PÅ BESKED TIL NOGEN AF HANS BEDSTE VENNER! JEG FIK DOG HAM TIL AT SLETTE DET MEN HANS VENNER HAR DET STADIG."

PIGE PÅ 14 ÅR TIL BØRNETELEFONENS BREVKASSE

På BørneTelefonen fortæller børn om at modtage uønskede nøgenbilleder, som de ville ønske, de aldrig havde set. Til BørneTelefonens brevkasse skriver en 13-årig pige, at nogle drenge sender hende nøgenbilleder, selvom de ved, at hun synes, det er ubehageligt:

"Jeg er en pige på 13 år. Jeg har mange problemer på Snapchat. Der er mange drenge der synes det er sjovt at sende mig dickpics/nøgenbilleder fordi de godt ved det overskrider mine grænser helt vildt. Så mit spørgsmål er om der er en måde jeg kan få det stoppet på, fordi jeg føler mig som et rigtig dårligt menneske hver gang jeg skal sove, fordi jeg føler det er min skyld hvis de nogensinde får delt et nøgenbillede."

Nogle af børnene har også oplevet at føle sig pressede til selv at sende nøgenbilleder. Det gælder 3 pct. af 8. klasse-eleverne, mens 2 pct. har følt sig presset til at dele et nøgenbillede af en anden. I 5. klasse har 1 pct. oplevet hhv. at føle sig presset til at sende et nøgenbillede af sig selv eller dele et nøgenbillede af en anden (figur 12).

På BørneTelefonen er der en del børn, der fortæller, at de er blevet bedt om at sende nøgenbilleder af sig selv og er i tvivl, om de skal gøre det. Mange fortæller, at de føler sig pressede til det og har svært ved at se, hvordan de skal komme ud af situationen. Der er også børn, der allerede har delt et nøgenbillede, og nu er bange for, om det mon er blevet videregivet til andre, og som fortæller, at de fortryder, at de har sendt det. I mange af tilfældene føler børnene skyld og skam over, at de har delt billederne i første omgang. De giver ofte udtryk for, at det er deres egen skyld, hvis billederne ender med at blive videregivet.

I BørneTelefonens brevkasse fortæller en 12-årig pige, at hun er blevet presset til at sende nøgenbilleder og -videoer af sig selv til nogle drenge, som nu har sendt det videre og lagt det op på Snapchat:

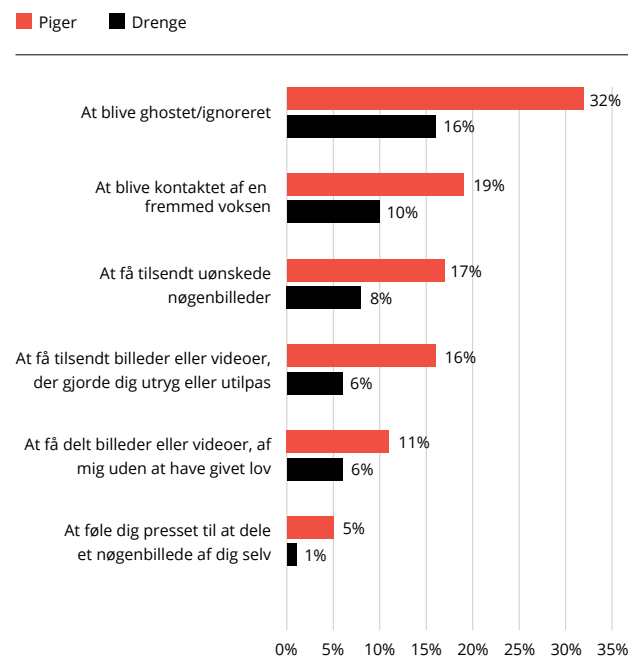
"Jeg er blevet truet til at sende billeder og videoer til nogen (hvor jeg er nøgen). Jeg fandt ud af for sådan 2-3 uger siden, at en af de her drenge har sendt tingene til nogen og jeg har allerede selvmordstanker og nu det hele værre. Der også en anden dreng som også har truet mig til at sende noget. Han sendte det så i en gruppe med mig og mine veninder og nogle af hans venner. Hans venner har så også taget screenshot og nu har de så lagt billedet op på deres historie på Snapchat... Ved ikke hvad jeg skal gøre fordi ingen tror på mig, selvom jeg har mange beviser."

Piger i 8. klasse er oftere udsat for billeddeling

Overordnet viser undersøgelsen, at drenge og piger i 5. klasse er lige udsatte for uønskede oplevelser online. I 5. klasse angiver hver fjerde pige (24 pct.) og hver fjerde dreng (23 pct.), at de har haft mindst én uønsket oplevelse indenfor det seneste halve år. I 8. klasse er der derimod signifikant flere piger end drenge, der er udsatte online. Her har 56 pct. af pigerne haft mindst én uønsket online oplevelse indenfor en periode på et halvt år, mens det samme gælder for 44 pct. af drengene.

Figur 13 viser de uønskede oplevelser, hvor der er signifikant flere piger end drenge, der har svaret, at det er oplevelser, de har haft.

Figur 13. Andel børn i 8. klasse som har haft forskellige uønskede oplevelser, fordelt på køn

Note: 1.156 besvarelser (566 piger og 559 drenge). Figuren viser andelen af børn i 8. klasse, der inden for seks måneder har haft uønskede oplevelser, som svar på spørgsmålet "Hvor ofte har du oplevet følgende på sociale medier/når du gamer/spiller?" Svarmuligheder fremgår af figur. Børnene har haft mulighed for at vælge flere svarkategorier. Signifikant ved χ^2 -test ($p < 0.01$).

Særligt når det drejer sig om oplevelser med billed- eller filmdeling, er der store forskelle mellem drenge og piger i 8. klasse.

"EN MAND/DRENG KONTAKTEDE MIG OVER SNAPCHAT OG TILBØD MIG PENGE FOR AT SENDE BILLEDER AF MIN KROP. JEG VIDSTE GODT, DET IKKE VAR EN GOD IDE MEN VAR NAIV NOK TIL AT GØRE DET ALLIGEVEL. DA JEG SÅ HAVDE SENDT, HVAD VI HAVDE AFTALT, OG DET VAR TID TIL HAN SKULLE OVERFØRE PENGENE, BLEV HAN VED MED AT SIGE, AT HAN VILLE HAVE FLERE BILLEDER OG VIDEOER. JEG SAGDE NEJ OG DET VAR IKKE DET, VI AFTALTE. SÅ BEGYNDTE HAN AT TRUE MED AT DELE MINE BILLEDER, HVIS JEG IKKE SENDTE MERE TIL HAM. JEG HAR INGEN IDE OM, HVEM HAN ER, ELLER HVAD HANS RIGTIGE NAVN ER, SÅ JEG KAN IKKE ANMELDE NOGET. JEG ER VIRKELIG UTILPAS, FORDI JEG VIL IKKE HAVE MINE BILLEDER BLIVER DELT, MEN JEG VED IK, OM JEG KAN GØRE NOGET VED DET."

PIGE PÅ 15 ÅR TIL BØRNETELEFONENS BREVKASSE

Hver sjette pige har således inden for det seneste halve år fået tilsendt uønskede nøgenbilleder, ligesom hver sjette pige har modtaget billeder/videoer, der gjorde hende utilpas eller utryg. Andelen blandt drengene er halvt så stor som blandt pigerne (figur 13).

Hver niende pige har oplevet at få delt billeder/videoer uden samtykke. En ud af 20 piger har desuden følt sig presset til at dele et nøgenbillede af sig selv bare indenfor en periode på et halvt år. Til sammenligning har 1 pct. af drengene svaret, at de har følt sig presset til at dele et nøgenbillede af sig selv indenfor samme periode (figur 13).

På BørneTelefonen og HØRT ser vi især eksempler på piger, der har fået videredelt nøgenbilleder. De kan være delt med enkeltpersoner eller mindre grupper via beskeder

eller i snapchatgrupper med flere medlemmer. Vi ser også eksempler på børn, der har delt andres intime billeder og er bange for konsekvenserne – fx om de kan blive meldt til politiet, få en bøde eller en dom. I spørgeskemaundersøgelsen er der ikke signifikant kønsforskel på, om man har følt sig presset til at dele et nøgenbillede af en anden.

Blandt de børn i undersøgelsen, der har en anden kønsidentitet end dreng eller pige, har 29 ud af 41 (71 pct.) haft mindst en uønsket oplevelse online indenfor det seneste halve år. Andre undersøgelser peger på, at netop denne gruppe børn er særligt udsatte, når de færdes online. I en rapport fra Red Barnet fremgår det, at særligt LGBT+-unge er udsatte for digitale krænkelse.⁶ Det kan bl.a. skyldes, at det er nemt at krænke en gruppe, der i forvejen er i en udsat position, og som adskiller sig fra normen.

Samtaler på BørneTelefonen og HØRT

1.676

Samtaler på BørneTelefonen og HØRT i 2022 handlede om børn og unges digitale liv. Det svarer til 3,1 pct. af alle samtaler.

Så mange samtaler har der været om den givne henvendelsesårsag på BørneTelefonen og HØRT

- Brug af sociale medier – 589 samtaler
- Billed-/filmdeling – 531 samtaler
- Digital seksuel krænkelse – 427 samtaler
- Afpresning/trusler på nettet – 257 samtaler
- Digital mobning – 190 samtaler
- Digital psykisk vold – 71 samtaler
- Sugardating – 23 samtaler

Det digitale liv fylder mest blandt drengene

3,0%

3,5%

1,6%

Så meget udgør samtaler om digitalt liv af alle samtaler på BørneTelefonen og HØRT med hhv. piger, drenge og børn med anden kønsidentitet.

De 10-15-årige henvender sig oftest om digitalt liv

6-9 år

1,5%

10-12 år

3,5%

13-15 år

3,4%

16-17 år

2,6%

18 + år

2,4%

Så meget udgør samtaler om digitalt liv af alle samtaler på BørneTelefonen og HØRT inden for de givne aldersgrupper.

Del 3

SÅDAN HÅNDTERER BØRN DIGITAL MOBNING OG UØNSKEDE OPLEVELSER

At støde på ubehagelige videoer i sit feed og få hadefulde kommentarer og uønsket opmærksomhed fra fremmede er en del af mange børn og unges digitale hverdagsliv. Mange af de børn, vi har interviewet, fortæller om det som et vilkår, og de siger, at man må opbygge et skjold, så man ikke bliver berørt af det. Børnene peger på sig selv, som dem der har ansvaret for at skærme sig fra uønskede oplevelser. De efterspørger, at deres forældre interesserer sig for deres onlineliv og udviser tillid fremfor at kontrollere dem.

Sådan har vi undersøgt, hvordan børn og unge håndterer digital mobning og uønskede oplevelser

I gruppeinterviews med børn og unge fra 5. og 8. klasse har vi spurgt, hvad de gør, og hvem de taler med, hvis de oplever noget ubehageligt online. Vi har også spurgt, hvordan voksne omkring dem bedst kan støtte og hjælpe dem online. Derudover har vi afholdt en workshop med en 9. klasse, der gav råd til, hvordan forældre bedst kan hjælpe og vise interesse i deres børns onlineliv.

KAPITEL 6

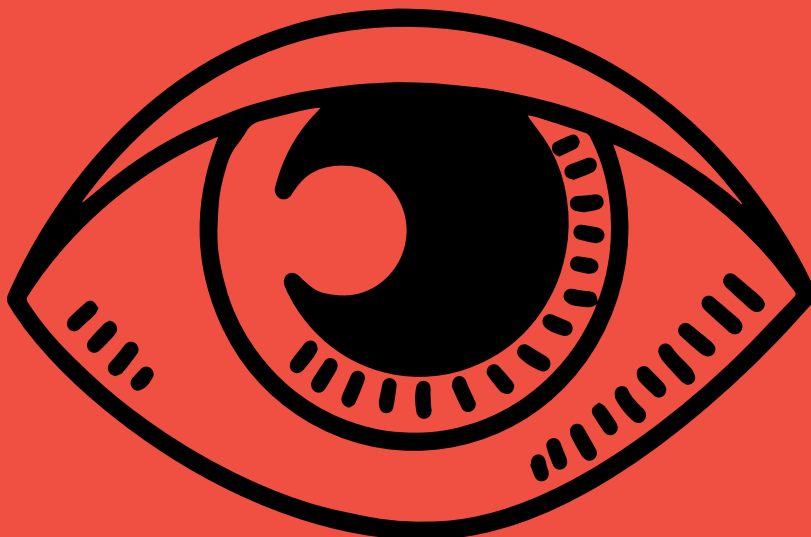
Børn oplever det som et individuelt ansvar

Mange børn betragter ubehageligt indhold og grimme kommentarer som et vilkår online, og de opfatter det som deres eget ansvar at skærme sig fra det. Det gør de ved at lave private profiler på sociale medier, at undgå at poste indhold eller ved at bruge platformenes funktioner til at fjerne eller anmelde indhold. Endnu flere vælger dog at være ligeglade, ignorere det og scrolle videre.

I gruppeinterviewene har vi spurgt børnene, hvad de gør, hvis de oplever noget ubehageligt online. Børnene fortæller, at man må lære at acceptere og tilpasse sig de potentielle risici, der er ved at være til stede online. Børnene er bevidste om, at man kan møde mange ubehagelige ting på nettet, og de fortæller om forskellige strategier for at prøve at undgå dem. De oplever, at det er deres eget ansvar at skærme sig fra den hårde tone, uønsket kontakt fra fremmede og risikoen for at få videregivet information eller billeder.

**Man skal lære at trække på skuldrene –
"Du skal jo bare være ligeglade"**

I gruppeinterviewene fornemmer vi en stærk diskurs om, at man ikke skal lade sig gå på af de ubehagelige oplevelser, man får online. Børnene fortæller, at omgangstonen i

gamingmiljøer er hård, ligesom man nemt kan blive eksponeret for ubehageligt indhold på sociale medier, og derfor tager børnene let på det – det virker til, at der sker en normalisering og accept af, at det er sådan, det er.

Gennem interviewene ser vi talrige eksempler på, at børnene demonstrerer netop den attitude om at være ligeglad. Fx siger Sigrid, der går i 8. klasse:

"Altså, for mig så betyder det ikke rigtig så meget, altså, jeg har set en masse ting, men det er ikke fordi, det sidder fast i min hjerne og betyder meget for mig".

I et andet interview fortæller August og Victor, som går i 8. klasse, at de heller ikke synes, det er slemt, hvis man bliver kaldt grimme ting online:

August: *Det mindst slemme, det er jo at blive kaldt grimme ting af sine venner.*

Victor: *Også bare at blive kaldt grimme ting af andre. Du skal jo bare være ligeglad.*

I et interview med en gruppe 8. klasseelever forklarer Haakon og Malou, hvordan det både er noget, de lærer af kendte YouTubere, og at det er en erkendelse, man selv får, når man modtager tilstrækkeligt mange negative kommentarer.

Haakon: *[...] Stort set alle kæmpestore YouTubere, de siger 'Du skal ikke tage dig af hate-comments, fordi alle får dem hele tiden, og man skal være ligeglad med det'. Fordi de kan ikke gøre noget ved det, og de kender dig ikke.*

Interviewer: *Så er det sådan lidt, at man ved, at der er mange negative kommentarer online, så man skal ligesom lære, at det skal man ikke tage sig af?*

Malou: *Også når man har fået de første par kommentarer, så er man sådan lidt 'okay, fuck det der'.*

Interviewer: *Der er for mange negative kommentarer?*

Malou: *Der er for meget til at tage sig af det. Du kan bare ignorere det.*

Haakon: *Der er nok negative kommentarer til, at man bare kan sige - til at starte med er det sådan lidt (sukker) - og så når man når videre, så er man sådan 'okay, jeg ved godt, du aner ikke, hvad du taler om'.*

Haakon fortæller også, at han ofte er blevet bekræftet i, at det er en god indstilling at have – at være ligeglad. Han siger:

"Personligt så rører det mig ikke så meget, hvad folk tænker om mig (tøver) - jeg bliver tit fortalt, det er en ret god indstilling at have - men det rager mig ikke så meget, hvad andre tænker om mig. Jeg prøver mere at tænke på mig selv."

SPOT DET

STOP
SVIGT

Han forklarer, at det er en indstilling, han har tillært sig, som en konsekvens af at han er blevet mobbet rigtig meget, da han var mindre. Og hvis man formår at være ligeglad, så bliver man urørlig.

Selvom børnene i gruppeinterviewene fortæller, at man bare skal være ligeglad, peger samtaler fra BørneTelefonen på, at det måske ikke er så nemt at efterleve. Her fortæller mange børn og unge, at de bliver kede af det eller frustrerede, når de modtager grimme kommentarer eller oplever en hård tone på sociale medier og i spil. Påvirkningen afhænger jo bl.a. også af, hvem der er afsender på det, hvor personligt motiveret det er, og om det prikker til en usikkerhed hos en selv, som Karla, der går i 8. klasse, forklarer:

"Altså jeg føler sådan, hvis man bliver kaldt grimme ting, og man sådan tager det til sig, så er det nok fordi, at det er noget, man faktisk er usikker omkring, og hvis de faktisk sådan fanger det usikkerhed-agtig, så føler jeg bare, at man godt kan blive lidt ked af det-agtig."

Man har selv ansvar for at skærme sig – "Hvis man har en offentlig profil, så er der jo mange, der kan gøre grin af en"

Det går igen i interviewene, at børnene peger på sig selv som ansvarlige for at undgå uønskede oplevelser online. De nævner fx, at man kan lade være med at være på de sociale medier eller spille de spil, hvor der er størst risiko for at opleve noget ubehageligt. På sociale medier kan man gøre sin profil privat, så man begrænser sit publikum, og man kan undgå multiplayer-spil, når man gamer.

Flere af børnene fortæller også, at de aldrig selv deler noget på sociale medier. Det synes også at være en strategi til at forsøge at undgå latterliggørelse, negative kommentarer, videredeling af billeder osv. Adam, Jonas og Malt-he, der går i 8. klasse, fortæller, at hvis man endelig skal lægge noget op på sociale medier, skal det være stories. Til forskel fra indhold man poster på sociale medier i form af fx opslag, forsvinder stories eller historier igen efter et døgn. Det betyder, at andre ikke kan gå ind og finde dem igen efterfølgende. I interviewet bliver drengene spurgt, om det skal forstås sådan, at man ikke er lige så udsat, hvis man undgår at lægge noget op på sociale medier. Til det svarer Adam:

"Ja, præcis. Det er sådan lidt et skjold-agtig. Hvis man kan se det på den måde."

Yunus, som også går i 8. klasse, forklarer, hvordan man er yderligere udsat for grimme kommentarer mv., hvis man samtidig har en offentlig profil. Han siger:

"[...] hvis man har en offentlig profil og lægger meget af sådan noget derud, så er der jo mange, der godt kan gøre grin af en jo. Så stopper det aldrig jo."

En strategi er altså at gøre sin profil privat og lade være med at lægge noget blivende op. Igennem et andet interview med nogle 8. klasseelever, får vi dog indblik i, hvorfor det kan være dilemmafyldt. Her forklarer Malou, hvorfor hun ikke ønsker at begrænse adgangen til sin TikTok-profil til dem, hun kender:

"Man har jo altid muligheden for at sige 'Friends only'. Men det vil jeg ikke have, for jeg vil også gerne have, det kommer ud til andre, der har samme interesser som mig. Men jeg vil bare ikke have min klasse ser det."

Citatet udtrykker netop, at en del af det sjove for børnene ved at være på sociale medier også er at blive set og at få nye følgere og venskaber, som udspringer af et særligt interessefællesskab. Hun fortæller om de digitale fællesskaber, hun er blevet en del af, som er opstået omkring nogle fælles interesser, og hvordan de venskaber, hun har fået derigennem, har hjulpet hende igennem perioder, hvor hun har haft det svært. Men hun fortæller også, at hun blokerer sine klassekammerater, fordi hun netop ikke ønsker, at de skal se det, hun lægger op. Hun forklarer:

"Nu har jeg jo prøvet at blive mobbet i virkeligheden, og så - jeg blev ikke mobbet online, men nu har jeg jo min TikTok-profil. Og jeg poster nogle ting, som jeg ikke nødvendigvis vil have, at mine klasse ser. Og på en eller anden måde så har min klasse, nærmest alle, fundet ud af, at jeg bare har gået rundt og blokeret og blokeret og blokeret."

Et redskab er altså at blokere profiler, man ikke ønsker skal have adgang til ens profil. En anden ting, børnene fortæller, man kan gøre for at beskytte sig selv mod fx uønskede kommentarer, er at lave en form for censur på sin profil. Det sætter Malthe ord på her, hvor han taler om de forskelle, der er på at være udsat for mobning hhv. i den analoge verden og online:

"[...] Online, der kan du slette de her kommentarer, eller slå kommentarer fra, ikke? Så er der selvfølgelig nok folk, der kan snakke om, hvorfor man gjorde det. Men stadigvæk, så slipper man i hvert fald for dem. [...]"

Børnene giver også udtryk for, at det i høj grad er deres eget ansvar at tænke over, hvad de deler online. Man skal i hvert fald være bevidst om, at man slipper kontrollen med fx et billede, hvis først man deler det med nogen online. Så vil der være en risiko for, at det bliver videredelt. Det skal man derfor tage med i betragtning, allerede inden man sender det til en ven eller lægger det op på sin profil. De børn, vi har

interviewet, virker til at synes, at det er deres eget ansvar ikke at gøre noget dumt på sociale medier – et råd, et par piger i 8. klasse fortæller, de har fået med hjemmefra:

- Karla: *[...] Og så siger min far også altid 'lad nu være med at gøre noget dumt på de sociale medier, fordi at'...*
- Sidsel: *Internettet glemmer aldrig.*
- Karla: *Ja, internettet glemmer aldrig, og dit navn står på billederne, så hvis du lige pludselig lægger et eller andet sygt dumt billede op, og du så skal til job-samtale eller et eller andet, hvis du gerne vil have et eller andet advokatjob eller et eller andet, så kan det godt være, det er grunden til, du ikke får det, fordi de har fundet nogle billeder af dig, hvor du laver et eller andet rigtig dumt.*

Børnene pålægger altså sig selv og bliver af deres forældre pålagt et ansvar for at tænke over, hvad der kan skade dem her og nu, og hvad der kan skade dem på langt sigt.

Man kan præge sin egen algoritme – "Så skal man trykke på 'jeg er ikke interesseret'"

Flere børn fortæller, at de bruger forskellige funktioner på sociale medier til at påvirke den algoritme, der bestemmer, hvilket indhold de præsenteres for. Det kan fx være via "Not interested"-funktionen, som man finder på TikTok og Instagram. Ved at trykke på funktionen skjuler mediet opslaget for brugeren og viser fremadrettet færre relaterede opslag. Yunus, der går i 8. klasse, fortæller her om, hvordan han forsøger at påvirke sin algoritme på TikTok:

"[...] Jeg plejer at like de der videoer, sådan noget med fodbold og sådan noget, ikke? Så kommer det bare frem, mere frem, og så hvis der nu kommer sådan en ubehagelig video, så skal man trykke på noget, der siger et eller andet, 'jeg er ikke interesseret'-agtig. Så kommer det ikke frem."

Yunus liker altså de opslag, som han gerne vil se flere af, og trykker "Not interested" til de opslag, han gerne vil undgå at se. I et interview med en anden gruppe 8. klasseelever fortæller Johan og Sander, hvordan de bl.a. bruger funktionen, hvis de ser noget ubehageligt indhold:

- Interviewer: *Hvis I stødte på et eller andet ubehageligt, eller et eller andet, I ikke synes var rart...?*
- Johan: *Så ville jeg holde inde på videoen og trykke "not interested", og så ville jeg scrolle videre.*
- Sander: *Ja, man ville bare ignorere det. Der er ikke rigtig andet, man kan gøre.*

Man kan ifølge Johan og Sander altså ikke gøre så meget andet end at markere "Not interested" og så ellers bare scrolle videre. Citaterne her illustrerer, at flere børn bruger

funktionerne til at tilpasse deres eget feed, snarere end at anmelde indholdet og dermed gøre virksomheden bag mediet opmærksom på, at der er indhold, der måske bør fjernes helt fra platformen. Der synes også at være lidt forvirring blandt nogle børn omkring, hvilket formål de forskellige funktioner tjener.

I spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt børnene ind til, om de i løbet af de seneste seks måneder har brugt anmeld-funktionen på sociale medier eller i spil. Det svarer hver fjerde elev (24 pct.) i 8. klasse, at de har. I 5. klasse er det 7 pct.

I det følgende uddrag fra et interview reflekterer nogle 8. klasseelever over, hvad der skal til, før de vil anmelde brugere eller indhold på sociale medier:

- Interviewer: *Hvad med sådan noget som at anmelde? Altså på det sociale medie, ikke til politiet, tænker jeg. Men mere - er det noget, I nogensinde gør?*
- Malthe: *Næh. De kan bare lave en ny (profil, red.), for de laver bare en ny, hvis det er.*
- Jonas: *Altså det kommer også lidt an på, hvad det er, som personen har...*
- Interviewer: *Ja, hvad det handler om.*
- Jonas: *Ja, hvad det handler om. Hvis det er noget på fx sociale medier, hvor man har modtaget noget. Der kan man godt tænke, 'Ja okay, den video vil andre nok heller ikke have.'*
- Interviewer: *Ja. Så der kunne du godt finde på at anmelde en video eller noget, hvis det var ubehageligt indhold? For at skærme andre for det.*
- Jonas: *Ja.*

Jonas fortæller her, at han godt kan finde på at anmelde indhold, hvis det kan skærme andre fra at se det. På Malthe fornemmer vi dog en følelse af afmagt, som går igen hos flere af de andre børn og unge, vi har interviewet. Flere fortæller nemlig, at de ikke oplever, at der sker noget, når de anmelder indhold. Malou, der går i 8. klasse, siger:

"Jeg har også set mange videoer med dyremishandling, som jeg selvfølgelig rapporterer ret mange gange fra de fleste af mine accounts, hvis jeg kan finde dem igen. Og dem anmelder jeg, og så tjekker jeg tilbage en uge senere, og så er der ikke sket noget. Og det generer mig ret meget."

Malou giver her udtryk for, at det frustrerer hende, at der ikke er nogle konsekvenser ved anmeldelsen. Citatet illustrerer altså, at man kan sidde tilbage med en følelse af, at det ikke fører til noget at anmelde indhold eller brugere. Derfor anmelder børnene sjældent indhold og trykker i stedet "Not interested", ignorerer det eller scroller videre, når de fx støder på voldsomme videoer eller uønskede forsøg på kontakt.

KAPITEL 7

Børn efterspørger interesse og tillid fra deres forældre

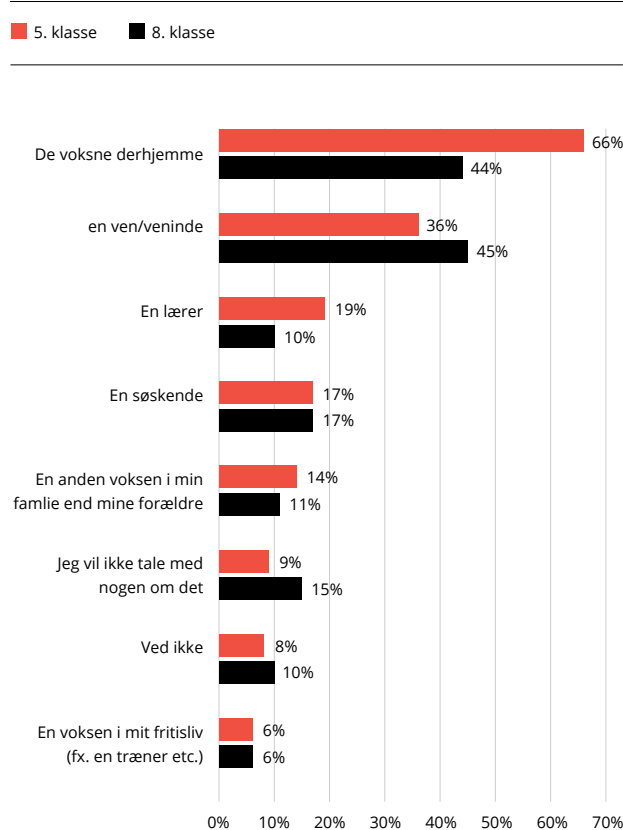
Børn og unge peger først og fremmest på deres forældre som dem, de ville opsøge hjælp hos, hvis de oplevede digital mobning eller uønskede oplevelser online. Her er det dog afgørende for børnene og de unge, at deres forældres viser interesse og tillid. Forskning viser, at hvis forældre tidligt kommer på banen som en positiv stemme, vil det også være nemmere at tale om digitale oplevelser og adfærd i teenageårene.⁷

I spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt elever, hvem de ville tale med, hvis de blev mobbet online. I 5. klasse ville to ud af tre børn gå til de voksne derhjemme, mens det i 8. klasse er lidt færre end halvdelen, der ville opsøge hjælp hos forældrene. En lige så stor andel af 8. klasseeleverne ville gå til deres venner eller veninder, hvis de oplevede digital mobning (figur 14).

I gruppeinterviewene siger mange af børnene, at de ville gå til deres forældre for at få hjælp, hvis de blev udsat for digital mobning. Mange siger dog også, at de først ville fortælle dem det, hvis det var "virkelig alvorligt". Det fortæller Karla, der går i 8. klasse, om her:

"Jeg ville også, hvis det blev sådan, virkelig alvorligt, så ville jeg også sige det til nogen voksne, altså, sige det til mine forældre og måske min lærer, hvis det nu blev sådan, altså hvis nu det var et eller andet i klassen, og jeg ikke ville i skole eller sådan noget. [...]"

Figur 14. Hvem børn i 5. og 8. klasse ville tale med, hvis de blev mobbet online

Note: 2.149 besvarelser (993 i 5. klasse og 1.156 i 8. klasse). Figuren viser fordelingen af børnenes svar til spørgsmålet: "Hvem ville du tale med, hvis du blev mobbet online?" Svarmuligheder fremgår af figur. Børnene har haft mulighed for at vælge flere svarkategorier.

Forældre skal vise interesse og lytte – "Så er jeg mere tilbøjelig til at snakke om det."

Mange børn fortæller, at deres forældre tit reagerer lidt uhensigtsmæssigt, når de fortæller dem om en situation, de har oplevet online. Det kan fx være, hvis forældrene straks dømmer barnet eller fx reagerer med at begrænse barnets adgang til det sociale medie eller spil, hvor barnet har haft en ubehagelig oplevelse. Det kan i en del tilfælde være grund til, at børnene ikke fortæller deres forældre om det.

Nogle børn fortæller også, at deres forældre er alt for hurtige til at kontakte andre voksne – fx en klassekammerats forældre eller en lærer – uden at have aftalt det med barnet først. De fortæller, at det kan føles grænseoverskridende, hvis forældre tager situationen i egne hænder, uden at man selv er med til at løse problemet. Det fortæller Sigrid, som går i 8. klasse, om her:

"Altså der var en episode, hvor mine forældre havde fundet ud af det, og så tager de det i deres egne hænder, hvor så bliver det flovt for mig på en eller anden måde, fordi det kan være, de har ringet til deres forældre, og så siger de 'Ej, hvorfor har du sagt det til din mor og din far' eller sådan noget, ikke? Og så bliver man helt flov, også selvom de bare prøver at hjælpe en [...]"

For nogle børn er det netop frykten for, at deres forældre sætter en større kædereaktion i gang ved fx at kontakte andre forældre eller lærere, der afholder dem fra at fortælle ting til deres forældre. Det, børnene efterspørger, er i stedet, at forældrene giver sig tid til at tage en god snak med dem og prøver at forstå deres situation, snarere end straks at gå i gang med at løse problemet.

Børnene fremhæver, at det er vigtigt for dem, at snakken bliver taget på et godt tidspunkt, og forældrene skal spørge åbent og nysgerrigt ind til barnet, så det ikke virker som et forhør eller en kritik af barnet. August, der går i 8. klasse, fortæller fx, at det er bedst, hvis hans forældre spørger, når der er god stemning, og man hygger sig, i modsætning til når alle er stressede. Han siger:

"Jeg synes, det er dårligt, sådan hvis de gør det i en situation, hvor man er lidt stresset eller et eller andet sådan. Jeg synes, de skal vente til sådan mere... Hvis nu de er stressede en morgen... Altså de lige kommer i tanke om det, og de så siger det sådan lidt stressende og sådan. Så jeg synes, det er federe at sige sådan, mens man slapper af sammen med dem. Man har en roligere snak. Sådan stille og rolig. Så er jeg mere sådan tilbøjelig til at snakke om det."

Der er også væsentligt forskel på, hvor meget hhv. 5. og 8. klasseeleverne ønsker, at deres forældre er involveret i deres onlineliv. Flere af børnene i 5. klasse giver udtryk for, at de er glade for, at deres forældre spørger ind til, hvad de oplever online. Fx fortæller Marie, som går i 5. klasse, at det ofte er et samtaleemne ved middagsbordet hjemme hos hende, og det synes hun fungerer rigtig godt. Hun siger:

"[...] Når vi sidder og spiser aftensmad, så spørger de så, min storebror har jo også TikTok, så spørger de sådan, har I set noget til det der med Ukraine og alt det der? Og så siger man fx, ja, det har jeg set, og så spørger de så, hvad er det så, I har set? Og så siger man det så."

I et andet interview fortæller Laura og Emilie, som også går i 5. klasse, at deres forældre viser interesse for, hvad de laver på sociale medier, og i nogle tilfælde også helt konkret er med på råd i forhold til, hvad de selv lægger op på sociale medier. De fortæller:

Laura: *Nogle gange, når jeg laver videoer på TikTok – jeg har en privat profil – så viser jeg dem til mine forældre og siger sådan 'Se, den har jeg lavet i dag'. Ellers så spørger de sådan 'Har du lavet nogle nye videoer?', og så viser jeg dem.*

Interviewer: *Så de følger lidt med i, hvad du laver, fordi du selv lægger nogle videoer op.*

Emilie: *Jeg har også prøvet, hvor jeg lagde en video op, og så viste jeg den, og så måtte jeg ikke lægge den op. Fordi der var sådan nogle ord med, som jeg ikke vidste, hvad betød.*

Forældre skal respektere barnets privatliv – "Du skal ikke være sådan en detektiv"

For børnene er der dog stor forskel på, om deres forældre prøver at få indblik i deres onlineliv ved at spørge ind til det, eller ved selv at undersøge det ved fx at tjekke barnets telefon. Flere børn nævner i interviewene, at det er vigtigt, at man som forælder ikke kontrollerer børns telefoner, uden at de har givet tilladelse. I et interview med en gruppe 5. klasse-elever fortæller Marie, Oline og Merle fx, at de har prøvet, at deres forældre tjekkede deres telefon, mens de ikke var der:

Marie: *Det gør mine forældre nogle gange. Hvis der fx har været en episode i klassen, så går de lige, når jeg er ude og børste tænder, så sidder de lige på min telefon –*

Oline: *De kan ikke min kode.*

Marie: *Ja, det er også derfor, jeg har lavet min kode om nogle gange (smågriner). Og så sidder de på min*

telefon. Nogle gange kan jeg godt synes, det er lidt ubehageligt, og så lige pludselig så sidder de bare på min telefon og kigger. De kunne måske bare spørge, om de lige måtte se.

Oline: *Ej, det får mine forældre godt nok ikke lov til.*

Merle: *Min far, han har prøvet at kigge mine billeder igennem, og det var eddermame ubehageligt.*

På BørneTelefonen ser vi også eksempler på børn, der fortæller, at de kun må bruge nogle sociale medier, hvis deres forældre må læse deres beskeder eller se, hvem de chatter med. Karla, der går i 8. klasse, fortæller her, hvad hun tænker, man ikke skal gøre som forælder, hvis man vil hjælpe sit barn:

"[...] Du skal ikke være sådan en detektiv, der logger ind på deres telefoner og downloader alle mulige sådan spion apps, så du kan sådan holde øje med dem, for sådan, så bryder du tilliden til dem. Altså så vil de overhovedet ikke komme til dig."

DET SIGER DE UNGE SELV:

"Lyt til os og vis interesse"

Næsten halvdelen af børnene i undersøgelsen angiver, at deres forældre ikke interesserer sig for deres onlineliv.⁸ Det betyder ikke nødvendigvis, at forældrene ikke interesserer sig for børnenes onlineliv, men det kan måske skyldes, at der er en modsætning, mellem den måde forældre viser interesse på og børnenes oplevelse af interesse. Vi har inviteret en 9. klasse til en workshop for at arbejde med forældres tilgange til børns onlineliv og komme med deres bud på, hvad forældre kan gøre for at forebygge og håndtere digital mobning og ubehagelige oplevelser på nettet.

Det er vigtigt at lytte til børn og unges eget perspektiv på forældrenes rolle i deres onlineliv. Derfor har vi inviteret en tilfældig 9. klasse til at deltage i en workshop for at komme med alle deres gode råd til forældre og andre voksne omkring børn og unge. Eleverne er ikke repræsentative, men deres udsagn stemmer i høj grad overens med de mange samtaler, vi løbende har på BørneTelefonen og HØRT om emnet digitalt liv. Mange af pointerne går også igen, når vi møder børn og unge gennem vores workshops rundt på landets skoler. Nedenfor er et udpluk af de mange konkrete råd, de unge har til forældregenerationen.

"Lyt i stedet for at tro, at I som voksne altid har svaret"

Som voksen kan du aldrig vide, hvordan det er at være barn online. Så lad være med at tro, at du ved det, og undgå at forsøge at lade som om. For børnene har det meget større betydning, at du lytter og prøver at forstå deres perspektiv.

"Lad være med at dømme os, når der sker noget ubehageligt online"

Hvis børn oplever noget ubehageligt online, er der behov for, at de kan gå til deres forældre og blive lyttet til og trøstet, hvis de er kede af det. Og hvis de har gjort noget forkert, må forældre gerne fortælle dem det, men de skal også prøve at forstå barnets intention og de bagvedliggende årsager til, at

barnet har handlet, som det har. De skal ikke være fordømmende, men lyttende og forstående og forsøge at hjælpe og støtte barnet. Hvis barnet har oplevet noget ulovligt, skal forældrene hjælpe deres børn med at sige fra og anmelde det.

"Start en samtale og vis, at I står til rådighed"

Børnene efterlyser, at deres forældre gør en aktiv indsats for at vise, at de står til rådighed for at tale om deres onlineliv. *"Hvis nu de ikke ved nok om det det, og gerne vil vide mere om, hvad vi laver [online] – så kan de [forældrene] starte en samtale, men uden at de spørger for meget ind til det, for det er irriterende. Men ligesom de spørger ind til, hvad man laver i skolen, så spørger de, hvad man har lavet på nettet, og så får man selv lov til at fortælle."*

"Stol på os!"

Online spil og sociale medier er i høj grad der, hvor børns fællesskaber etableres og udvikles. Der kan de eksperimentere med identitet og venskaber og have deres egen humor, som voksne ikke nødvendigvis forstår. Derfor er det vigtigt, at børn, afhængigt af deres alder, får lov at have fællesskaber uden voksenindblanding. Hvis forældre kontrollerer alt, hvad børn laver online, oplever børnene det som manglende tillid, og de kan ende med helt at undlade at involvere de voksne i deres onlineliv. *"Hvis de [forældrene] tjekker min telefon, giver det mig den følelse, at de ikke stoler på mig."*

DET HER ER DET VÆRSTE, I KAN GØRE!

"AT BLANDE SIG PÅ EN MÅDE, DER GØR AT
MAN IKKE HAR LYST TIL AT FORTÆLLE OM,
HVLKE TING MAN LAYER PÅ INTERNETTET"

"KONSTANT TAGE BILLEDER AF EN"

"GÅ FOR MEGET OP I SKÆRMTID OG HVAD
MAN BRUGER DEN PÅ"

"DET VÆRSTE DE KAN GØRE ER AT SNAGE
VED FX AT GÅ IGennem ENS PROFIL"

"SKRIVE TIL ANDRE FORÆLDRE OG SKÆLDE UD"

"POSTE PINLIGE BILLEDER"

"SE IGennem HVAD JEG HAR LIKET OSV."

"HVIS DE TJEKKER MIN TLF. DET GIVER MIG
EN FØLELSE AF, AT DE IKKE STOLER PÅ MIG"

"TAGE ENS TELEFON OG RODE RUNDT I DEN"

Metode

Analyserne i rapporten er baseret på en kvantitativ undersøgelse i Børns Vilkårs skolepanel, suppleret af kvalitative data fra interviews med elever på samme klassetrin som respondenterne i den kvantitative undersøgelse. I dette metodeafsnit fremgår den information, der særligt gør sig gældende for denne undersøgelse. Yderligere information om vores skolepanel og metoder til børneinddragelse findes på vores hjemmeside: <https://bornsvilkar.dk/boernepaneller>

Dataindsamling i forbindelse med henvendelser til BørneTelefonen og HØRT

I analysen inddrages data fra BørneTelefonen og HØRT. BørneTelefonen består af telefonisk rådgivning, chat-rådgivning, sms-rådgivning, brevkasse-rådgivning og Børn Hjælper Børn, som er et modereret forum på børnetelefonen.dk, hvor børn kan rådgive hinanden. HØRT består af chat- og memo-rådgivning til unge i alderen 15-24 år. Alle henvendelser til BørneTelefonen og HØRT er anonyme og registreres af den enkelte rådgiver, som har haft samtalen eller modereret samtalen. I registreringen dokumenteres bl.a. hvilke temaer, der indgår i samtalen, samt baggrundsplysninger om køn og alder. Udover den kvantitative dokumentation noterer rådgiveren kvalitative beskrivelser af samtalerne i ca. 25 pct. af alle samtaler.

I rapporten findes mange citater fra børn, hvor de sætter ord på tanker om deres digitale liv. En del af citaterne er fra breve til BørneTelefonen – andre kommer fra interviews med børn og unge. Størstedelen af citaterne er uredigerede, og står som børnene og de unge selv har skrevet dem. Enkelte steder er citaterne justeret, hvis den oprindelige version kunne afsløre barnets identitet, eller hvis citatet var svært at forstå ude af kontekst.

Spørgeskemaundersøgelsen

De kvantitative analyser bygger på data indsamlet via et digitalt spørgeskema, der er udsendt til skolebørn i hhv. 5. og 8. klasse i perioden november 2021 til januar 2022. 2.149 elever har besvaret undersøgelsen. De skoleklasser, der deltog i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkårs skolepanel. Panelet er etableret i efteråret 2020 gennem en stratificeret udvælgelse. Det sikrer repræsentativitet på skoleniveau på centrale parametre – fx skolestørrelse og elevsammensætning. Skolepanelet bestod i efteråret 2021 af 276 skoleklasser. Vi følger skolepanelets klasser over tre år, fra eleverne går i hhv. 4. og 6. klasse, til de går i hhv. 7. og 9. klasse. Svarprocenten på elevniveau fremgår af tabel 1.

Repræsentativitet

Vi har sammenlignet analyseudvalget med populationsdata hentet fra Danmarks Statistik på en række centrale parametre: køn, klassetrin, region og herkomst. Tabel 2 viser, at elevbesvarelsene i skolepanelet er repræsentative med hensyn til køn. De er dog ikke repræsentative med hensyn til herkomst og region. Derfor har vi ikke anvendt disse baggrundsvARIABLE i analyserne.

Tabel 2 viser testresultaterne, der er gennemført vha. z-tests med et fastsat signifikansniveau på 80 pct. og en kritisk værdi på $\pm 1,28$. De statistiske sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ^2 -test.

Pilottest og besvarelse

Før vi sendte spørgeskemaet ud, foretog vi to pilottests af spørgeskemaet i hhv. en 5. og en 8. klasse, som ikke er en del af skolepanelet. Hensigten var dels at sikre, at børnene forstod spørgsmålene og kunne placere sig i relevante

Tabel 1. Oversigt over det kvantitative analysegrundlag

Klassetrin	Antal mulige besvarelser*	Antal faktiske besvarelser	Svarprocent
Skoleelever i 5. klasse	2.912	993	34 pct.
Skoleelever i 8. klasse	2.870	1.156	40 pct.
Skoleelever samlet	5.782	2.149	37 pct.

*Antal mulige besvarelser på elevniveau er beregnet pba. antallet af klasser i panelet og en gennemsnitlig klassekvotient på 21,1 elever, baseret på tal fra skoleåret 2020/21

Tabel 2. Repræsentativitet for elever i 5. og 8. klasse i undersøgelsen: Køn, klassetrin, herkomst og region

Analyseudvalg				Population			
		Antal	Andel	Antal	Andel	Z-værdi	P-værdi
Køn*	Drenge	1.051	49,9%	66.626	50,8%	-0,86	0,39
	Piger	1.057	50,1%	64.550	49,2%	0,86	0,39
	Total	2.108	100%	131.176	100%		
Klassetrin	5. klasse	993	46,2%	65163	49,7%	-3,22	0,00
	8. klasse	1.156	53,8%	66013	50,3%	3,22	0,00
	Total	2.149	100%	131.176	100%		
Region**	Region Hovedstaden	604	28,1%	40.121	30,6%	-2,45	0,01
	Region Sjælland	313	14,6%	19.127	14,6%	0,01	0,99
	Region Syddanmark	716	33,4%	28.293	21,6%	13,29	0,00
	Region Midtjylland	368	17,1%	30.777	23,5%	-6,90	0,00
	Region Nordjylland	145	6,8%	12.858	9,8%	-4,74	0,00
	Total	2.146	100%	131.176	100%		
Herkomst***	Dansk oprindelse	1.888	89,3%	114928	87,6%	2,37	0,02
	Indvandrere	90	4,3%	6485	4,9%	-1,46	0,14
	Efterkommere	136	6,4%	9763	7,4%	-1,77	0,08
	Total	2.114	100%	131.176	100%		

*Der er i undersøgelsen 41 elever, der har angivet 'anden kønsidentitet' på spørgsmålet om køn. Denne gruppe indgår derfor ikke i repræsentativitetstesten.

**Der er i undersøgelsen 35 elever, der har angivet 'ved ikke' på spørgsmålet om eget og forældres fødeland. Denne gruppe indgår derfor ikke i repræsentativitetstesten.

***Der er i undersøgelsen 3 elever, der ikke har angivet den udleverede klassekode, der gør det muligt at placere barnet geografisk. Denne gruppe elever indgår derfor ikke i repræsentativitetstesten.

svarkategorier til alle spørgsmål, dels at undersøge, hvor lang tid børnene brugte på at besvare spørgeskemaet. Børnene og de unge besvarer det elektroniske spørgeskema i undervisningen med mulighed for hjælp fra klasselæreren. Spørgeskemaet har en oplæsningsfunktion, så børn med læsevanskeligheder kan vælge at få oplæst alle spørgsmål og svar.

Sådan har vi undersøgt mistrivsel

Mistrivsel måles på baggrund af otte symptomer på mistrivsel, som barnet skal opleve mindst én gang om ugen. De otte symptomer på mistrivsel er: hovedpine, mavepine, ondt i ryggen, ked af det, irriteret/i dårligt humør, nervøs, svært ved at falde i søvn og svimmel. Skoleeleverne har fået følgende svarmuligheder: 'Næsten hver dag', 'Mere end en gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Spørgsmålene er lånt fra Skolebørnsundersøgelsen, det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt Health Behaviour in School-aged Children

(HBSC). Brugen er aftalt med ledelsen af Skolebørnsundersøgelsen ved lektor Mette Rasmussen, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Den kvalitative dataindsamling

Undersøgelsens kvalitative datagrundlag består af to faser: En indledende eksplorativ fase og en opfølgende interviewfase. Begge faser er udmøntet ved semistrukturerede gruppeinterviews. I alt har 69 børn, der gik i 5. og 8. klasse, deltaget i interviews. 30 af børnene gik i 5. klasse, og 39 gik i 8. klasse. Alle børn, der har deltaget i et gruppeinterview, er interviewet sammen med en anden eller flere elever, de går i skole med, og som deres klasselærer har vurderet, at de er trygge ved. Skoleeleverne er blevet interviewet på deres skole. Spørgsmålene i den indledende eksplorative fase har været åbne og praksisorienterede for at kunne danne et overordnet billede af, hvordan børn bruger digitale medier, og hvilke fællesskaber de har digitalt. Indsigterne fra denne fase er

efterfølgende inddraget i udformningen af survey-spørgsmål. Derudover har der været en rød tråd til den opfølgende fase, hvor interviewguiden har indeholdt nogle af de samme spørgsmål som i den eksplorative interviewguide. Derudover har vi tilføjet nye spørgsmål, som er opstået af analysen af de eksplorative interviews og af analysen af de kvantitative data. Børnene har i de opfølgende interviews haft en rolle som med-fortolkere af de statistiske analyser; fx har børnene fået præsenteret forskellige statistiske resultater, som har dannet udgangspunkt for deres syn på, hvorfor svarene på forskellige survey-spørgsmål har fordelt sig, som de har.

Anonymisering og citater

Interviewene er foretaget i perioden september 2021 til december 2022. De er blevet optaget på diktafon og senere transskriberet. Interviewene med børnene har fundet sted efter mundtligt samtykke fra børnene og skriftligt samtykke fra forældrene. Vi har korrigeret for talesprog i citater uden at ændre indhold eller betydning. Vi har kun ændret på børns sproglige fejl eller særlige udtryk, hvis det har stået i vejen for at forstå citatet. Alle børn er efterfølgende blevet anonymiseret, og ingen oprindelige navne fremgår af rapporten.

Noter

- 1 Rasmussen, M. et al. (2019): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt 11-, 13- og 15-årige skoleelever i Danmark. Statens Institut for Folkesundhed, SDU
- 2 UNESCO (2016): Out in the open. Education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/ expression
- 3 Børns Vilkår og TrygFonden (2020): Køn, krop og digital adfærd. Hvordan mindsker vi presset på børn og unge?
- 4 Ottosen, M.H., A.G. Andreasen, K.M. Dahl, M. Lausten & S.B. Rayce & B.B. Tagmose (2022): Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Børns Vilkår (2022): Børn og unge kæmper for at passe ind
- 5 Vi har inkluderet "At føle sig presset til at deltage i en challenge" i den samlede opgørelse af antal uønskede oplevelser, men præsenterer ikke resultaterne for denne oplevelse særskilt i dette kapitel. I de kvalitative interviews var der ikke eksempler på børn, der havde oplevet at føle sig presset til en challenge online. I spørgeskemaundersøgelsen svarede 4 pct. af børnene, at de havde oplevet at blive presset til en challenge.
- 6 Red Barnet (2022): Børn og unge, der særligt udsættes for digitale krænkelser. Pointer fra en undersøgelse udført af Moos-Bjerre for Red Barnet i 2021/2022
- 7 Legate, N. et al. (2019): Parenting Strategies and Adolescents' Cyberbullying Behaviors: Evidence from Preregistered Study of Parent-Child Dyads. Journal of Youth and Adolescence 49, 399-409
- 8 Børns Vilkår og TrygFonden (2022): Børns digitale fællesskaber

Kolofon

Ansvarshavende redaktør: Signe Korsgaard

Redigering: Trine Jørgensen, Summarium

Analyseansvarlig: Petrine Marie Fahnøe Kristensen og Louise Holbek Kønigsfeldt

Tekst og analyse: Petrine Marie Fahnøe Kristensen, Louise Holbek Kønigsfeldt, Maria Nordbo Trelldal og Felix Schul

Udvikling af anbefalinger: Kathrine Elmoose Jørgensen, Katrine Andersen, Katrine Strange, Sanne Lind, Malene Hornbæk Pedersen og Sørine Vesth Rasmussen

Layout: Lisa Torris

Illustrationer: Mads Ortmann

Billeder: Jeppe Carlsen, Lars Andreas Kristiansen og Colourbox

Udgivelsesår: Marts 2023

**BØRNS
VILKÅR**

TrygFonden

Du kan læse mere om Børns Vilkår og TrygFondens arbejde på www.bornsvilkar.dk og www.tryghed.dk